

Bruksela, dnia 16.7.2021 r.
COM(2021) 572 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Nowa strategia leśna UE 2030

{SWD(2021) 651 final} - {SWD(2021) 652 final}

1. Wprowadzenie

Lasy i inne obszary zalesione¹ zajmują ponad 43,5 %² powierzchni lądowej UE i są niezbędne dla zdrowia i dobrego samopoczucia wszystkich Europejczyków. Są dla nas niezwykle ważne ze względu na ich wpływ na powietrze, którym oddychamy, i wodę, którą pijemy, a ich bogata bioróżnorodność i unikalny system naturalny są domem i siedliskiem dla większości gatunków występujących na lądzie na całym świecie³. Stanowią miejsce, w którym możemy poczuć się blisko natury i wzmocnić nasze zdrowie fizyczne i psychiczne, a także mają zasadnicze znaczenie dla zachowania dynamicznych i dobrze prosperujących obszarów wiejskich.

Lasy od dawna odgrywają niezwykle ważną rolę w naszej gospodarce i w naszym społeczeństwie, ponieważ tworzą miejsca pracy i zapewniają żywność, leki, materiały, czystą wodę itp. Od wieków lasy są prężnym ośrodkiem dziedzictwa kulturowego oraz rzemiosła, tradycji i innowacji. W przeszłości lasy były ważne, ale dla naszej przyszłości mają jednak znaczenie decydujące. Lasy w naturalny sposób sprzyjają przystosowaniu się do zmiany klimatu i walce z nią oraz w istotnym stopniu przyczynią się do tego, by do 2050 r. Europa stała się pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu. Ochrona ekosystemów leśnych zmniejsza również ryzyko wystąpienia chorób odzwierzęcych i globalnych pandemii. Zdrowa przyszłość dla ludzi, planety i dobrobytu zależy zatem od zapewnienia zdrowych, bioróżnorodnych i odpornych lasów w całej Europie i na świecie.

Mimo to lasy europejskie są narażone na coraz większe obciążenia – częściowo w wyniku procesów naturalnych, ale także z powodu wzmożonej działalności i presji ze strony człowieka. Chociaż w ostatnich dziesięcioleciach powierzchnia lasów zwiększyła się dzięki procesom naturalnym, zalesianiu, zrównoważonej gospodarce i aktywnej odbudowie i choć w wyniku tego szereg tendencji wykazuje wzrost, należy zdecydowanie poprawić stan ochrony lasów, w tym na 27 % powierzchni leśnej w UE, która jest chroniona i powinna być najzdrowsza⁴. Zmiana klimatu w dalszym ciągu wywiera negatywny wpływ na lasy europejskie, w szczególności, ale nie tylko, na obszarach o jednogatunkowych drzewostanach w jednym wieku. Zmiana klimatu uwydatniła również wcześniej ukryte słabe punkty, przez co doszło do zaostrzenia innych niszczących presji, takich jak szkodniki, zanieczyszczenie i choroby. Poza tym wpływa na zmiany regularności zjawisk pożarowych w lasach, co doprowadziło do warunków, w których zasięg i intensywność pożarów lasów w UE w najbliższych latach wzrosną⁵. Utrata pokrywy drzewnej

¹ „Sustainable Development in the European Union – Monitoring report on the progress towards the SDGs in an EU context” [„Zrównoważony rozwój w Unii Europejskiej – sprawozdanie monitorujące na temat postępów w realizacji celów zrównoważonego rozwoju w kontekście UE”], wydanie z 2021 r. (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-03-21-096>). FAO definiuje las jako teren o powierzchni większej niż 0,5 ha, na którym drzewa są wyższe niż 5 metrów, a zwarcie drzewostanu wynosi co najmniej 10 %, i który nie jest wykorzystywany głównie do celów rolniczych lub miejskich. FAO definiuje inne obszary zalesione jako tereny o powierzchni większej niż 0,5 ha, na którym zwarcie drzewostanu wynosi 5–10 % i na którym drzewa mogą osiągnąć wysokość 5 metrów *in situ*; lub tereny o zwarciu drzewostanu powyżej 10 % po uwzględnieniu mniejszych drzew, krzewów i krzaków, <http://www.fao.org/3/I8661EN/i8661en.pdf> lub definicja Eurostatu: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Forest>

² <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/12069644/KS-FK-20-001-EN-N.pdf/a7439b01-671b-80ce-85e4-4d803c44340a?t=1608139005821>

³ W lasach występuje 60 000 różnych gatunków drzew, 80 % wszystkich gatunków płażów, 75 % wszystkich gatunków ptaków i 68 % wszystkich gatunków ssaków (<http://www.fao.org/3/ca8642en/CA8642EN.pdf>).

⁴ Ze sprawozdań państw członkowskich (obejmujących lata 2013–2018) na podstawie art. 17 dyrektywy siedliskowej dotyczących stanu ochrony siedlisk wymienionych w załączniku I do tej dyrektywy wynika, że jedynie 49 % siedlisk leśnych jest w dobrym stanie. Siedliska leśne wymienione w załączniku I obejmują około 27 % wszystkich obszarów zalesionych w UE.

⁵ Costa, H., de Rigo, D., Liberta, G., Houston Durrant, T., San-Miguel-Ayanz, J., „European wildfire danger and vulnerability in a changing climate: towards integrating risk dimensions” [„Zagrożenie pożarami roślinności w Europie i podatność na nie w zmieniającym się klimacie: w kierunku integracji wymiarów ryzyka”], projekt PESETA IV Wspólnego Centrum Badawczego – zadanie 19, Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2020.

uległa przyspieszeniu w ostatnim dziesięcioleciu z powodu ekstremalnych zdarzeń pogodowych i intensyfikacji wycinki drzew do różnych celów gospodarczych⁶.

Nowa strategia leśna UE ma na celu sprostanie tym wyzwaniom i wykorzystanie potencjału lasów dla naszej przyszłości, przy pełnym poszanowaniu zasady pomocniczości, najlepszych dostępnych dowodów naukowych i wymogów w zakresie lepszego stanowienia prawa. Strategia ta stanowi część Europejskiego Zielonego Ładu i unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 oraz uznaje centralną i wielofunkcyjną rolę lasów, a także wkład leśników i całego łańcucha wartości związanego z lasami w osiągnięciu do 2050 r. zrównoważonej i neutralnej dla klimatu gospodarki, przy jednoczesnym zapewnieniu odtwarzania, odporności i odpowiedniej ochrony wszystkich ekosystemów. Niniejsza strategia zastępuje strategię leśną UE przyjętą w 2013 r.⁷ i poddaną ocenie w 2018 r.⁸

Zobowiązania i działania zaproponowane w strategii przyczynią się do osiągnięcia unijnego celu redukcji emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55 % w 2030 r., określonego w Europejskim prawie o klimacie⁹, i będą realizowane za pomocą środków określonych w pakiecie „Gotowi na 55”¹⁰. Zgodnie z prawem o klimacie, aby osiągnąć cel na 2030 r. oraz cel neutralności klimatycznej, odpowiednie instytucje UE i państwa członkowskie muszą nadać priorytet szybkim i przewidywalnym redukcjom emisji, a jednocześnie zapewnić poprawę usuwania gazów cieplarnianych za pomocą pochłaniaczy naturalnych. Emisje gazów cieplarnianych oraz ich usuwanie przez lasy i produkty leśne odegrają kluczową rolę w osiągnięciu ambitnego celu, który polega na pochłanianiu netto w Unii w wysokości -310 mln ton ekwiwalentu dwutlenku węgla, jak określono we wniosku dotyczącym zmienionego rozporządzenia w sprawie użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa¹¹. W strategii określono również ramy polityki mające na celu zapewnienie rosnących, zdrowych, zróżnicowanych i odpornych lasów w UE, które w znacznym stopniu przyczyniają się do realizacji ambitnych celów w zakresie bioróżnorodności, gwarantują bezpieczne źródła utrzymania na obszarach wiejskich i poza nimi oraz wspierają zrównoważoną biogospodarkę leśną, która opiera się na najbardziej zrównoważonych praktykach gospodarki leśnej. Podstawę tych praktyk stanowi uznana i uzgodniona na szczeblu międzynarodowym koncepcja dynamicznej zrównoważonej gospodarki leśnej, która uwzględnia wielofunkcyjność i różnorodność lasów oraz trzy współzależne filary zrównoważonego rozwoju.

Aby ta transformacja się powiodła, potrzebne będą większe, zdrowsze i bardziej zróżnicowane lasy niż obecnie, zwłaszcza na potrzeby składowania i sekwestracji dwutlenku węgla, zmniejszenia wpływu zanieczyszczenia powietrza na zdrowie ludzi oraz powstrzymania utraty siedlisk i gatunków. Jest to warunek konieczny, aby lasy mogły zapewniać utrzymanie i pełnić swoje funkcje społeczno-gospodarcze przez kolejne dziesięciolecia. Aby osiągnąć ten cel,

⁶ <http://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>
i <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC124374>

⁷ COM(2013) 659 final.

⁸ COM(2018) 811 final.

⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999.

¹⁰ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Gotowi na 55”: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej, COM(2021) 550 final.

¹¹ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie 2018/841 w sprawie włączenia emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych w wyniku działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem do ram polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) 2018/1999, COM(2021) 554 final.

konieczne będzie odwrócenie negatywnych tendencji, usprawnienie monitorowania w celu lepszej oceny stanu lasów, a także zwiększenie starań na rzecz ochrony i przywrócenia bioróżnorodności leśnej, a tym samym zapewnienia odporności lasów. Co równie ważne, należy zagwarantować dostępność drewna, jak również pobudzić działalność gospodarczą opartą na niedrzewnych produktach leśnych, aby zróżnicować lokalne gospodarki i miejsca pracy na obszarach wiejskich.

Zważywszy na rosnące i niekiedy konkurujące ze sobą żądania wobec lasów, należy również zapewnić, aby ilość wykorzystywanego drewna nie wykraczała poza granice zrównoważonego rozwoju¹² i była optymalnie wykorzystywana zgodnie z zasadą wykorzystania kaskadowego¹³ i założeniami gospodarki o obiegu zamkniętym. W ten sposób strategia w jak największym stopniu przyczynia się do zastąpienia materiałów opartych na paliwach kopalnych trwałymi materiałami i produktami charakteryzującymi się obiegiem zamkniętym, które mają najwyższą wartość z punktu widzenia składowania dwutlenku węgla i gospodarki o obiegu zamkniętym.

Strategia leśna UE została opracowana w momencie gwałtownego przyspieszenia kryzysu związanego z klimatem i bioróżnorodnością. Następne dziesięciolecie ma kluczowe znaczenie, dlatego w strategii przedstawiono konkretny plan na rok 2030, łączący środki regulacyjne, finansowe i dobrowolne.

Obejmuje on środki na rzecz zwiększenia ochrony i odbudowy lasów, wzmocnienia zrównoważonej gospodarki leśnej oraz poprawy monitorowania i skutecznego zdecentralizowanego planowania w zakresie lasów w UE, aby zapewnić odporne ekosystemy leśne i umożliwić lasom wypełnianie ich wielofunkcyjnych zadań. Aby w dalszym ciągu wspierać zrównoważoną biogospodarkę opartą na lasach i sprzyjającą neutralnej dla klimatu przyszłości, w strategii zaproponowano środki na rzecz innowacji i promocji nowych materiałów i produktów, które zastąpią odpowiedniki oparte na paliwach kopalnych, a także na rzecz pobudzenia gospodarki opartej na niedrzewnych produktach leśnych, w tym ekoturystyki. Strategia kładzie również nacisk na zrównoważone ponowne zalesianie i zalesianie oraz towarzyszy jej plan działania przewidujący zasadzenie w UE co najmniej 3 mld dodatkowych drzew do 2030 r.

W ramach tej strategii Komisja przedstawia ambitną wizję, opierając się na wyraźnym udziale, motywacji i zaangażowaniu ze strony wszystkich właścicieli i zarządców lasów i gruntów. Ich rola w świadczeniu usług ekosystemowych ma kluczowe znaczenie i należy ją wspierać. Strategia ma na celu opracowanie m.in. zachęt finansowych, w szczególności dla właścicieli i zarządców lasów prywatnych, do świadczenia takich usług ekosystemowych.

Wszystkie środki mają zostać opracowane i wdrożone w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi, jak również z publicznymi i prywatnymi właścicielami lasów oraz innymi podmiotami odpowiedzialnymi za lasy, ponieważ to właśnie oni umożliwią wprowadzenie niezbędnych zmian oraz rozwój dynamicznej i zrównoważonej biogospodarki opartej na lasach w UE. Strategia ma na celu włączenie do aktywnej współpracy wszystkich właściwych podmiotów i poziomów zarządzania, od państw członkowskich po właścicieli i zarządców lasów, sektory leśno-drzewne, naukowców, społeczeństwo obywatelskie i inne zainteresowane strony.

Chociaż strategia koncentruje się wyłącznie na lasach w UE i ma na celu wniesienie przez UE istotnego wkładu w realizację celów zrównoważonego rozwoju ONZ na 2030 r., w szczególności

¹² [brief_on_role_of_forest-based_bioeconomy_in_mitigating_cc_online\(2\).pdf](#)

¹³ Zasada wykorzystania kaskadowego została już zapisana w strategii leśnej UE na lata 2014–2020. Zgodnie z tą zasadą drewno jest wykorzystywane w następującej kolejności: 1) produkty drzewne; 2) przedłużenie okresu ich użytkowania; 3) ponowne wykorzystanie; 4) recykling; 5) bioenergia i 6) unieszkodliwienie.

celu 15¹⁴, uznaje się w niej, że wyzwania związane z lasami mają z natury charakter globalny oraz że powierzchnia lasów nadal zmniejsza się w niepokojącym tempie średnio o 4,7 mln ha rocznie, a wylesianie postępuje w tempie 10 mln ha rocznie¹⁵. Komisja potwierdza swoje pełne zaangażowanie w realizację celów komunikatu z 2019 r. dotyczącego ochrony i odbudowy światowych lasów¹⁶, w tym poprzez ścisłą współpracę z partnerami na świecie w zakresie ochrony i odbudowy lasów oraz zrównoważonej gospodarki leśnej, a także poprzez przyjęcie wniosku ustawodawczego w celu zapewnienia, aby produkty pochodzące z UE lub z państw trzecich, sprzedawane na rynku UE, nie przyczyniały się do globalnego wylesiania. Współpraca UE będzie promować zintegrowane podejście do lasów, które uwzględnia zarządzanie łańcuchami wartości oraz ich trwałość i legalność, a także bierze pod uwagę różnorodność biologiczną i źródła utrzymania ludności lokalnej. Bardzo ambitne cele dotyczące lasów są spójne ze staraniami Unii w zakresie realizacji programu działań na rzecz klimatu i wdrożenia unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, w tym z ambitnymi globalnymi ramami różnorodności biologicznej.

2. Wspieranie społeczno-gospodarczych funkcji lasów na rzecz dobrze prosperujących obszarów wiejskich oraz pobudzanie biogospodarki opartej na lasach w granicach zrównoważonego rozwoju

Lasy i sektor leśno-drzewny zapewniają liczne funkcje i korzyści społeczno-gospodarcze, w tym dodatkowe miejsca pracy i możliwości rozwoju na obszarach wiejskich, oraz funkcje rekreacyjne, które przyczyniają się do poprawy zdrowia fizycznego i psychicznego obywateli.

Szacuje się, że w UE jest 16 mln prywatnych właścicieli lasów, a 40 % lasów jest objętych różnymi systemami własności publicznej. W 2018 r. w UE 2,1 mln osób¹⁷ pracowało w tradycyjnym sektorze leśno-drzewnym (gospodarka leśna, pozyskiwanie drewna, tartacznictwo, produkty drzewne, korek, pulpa drzewna i papier) i odpowiadało za tworzenie wartości dodanej brutto w wysokości 109 855 mln EUR. Kolejne 1,2 mln osób pracowało przy produkcji mebli drewnianych oraz w sektorze druku na papierze, jak np. książek i gazet, i odpowiadało za tworzenie wartości dodanej brutto w wysokości odpowiednio 25 i 31 mld EUR¹⁸. W 2018 r. w przemyśle opartym na drewnie działało 397 000 przedsiębiorstw, co stanowiło 20 % przedsiębiorstw produkcyjnych w całej UE. Po dodaniu do tych działań sektorów edycji dokumentów drukowanych, produkcji ciepła i energii elektrycznej z drewna oraz budownictwa opartego na drewnie rozszerzone łańcuchy wartości związane z lasami zapewniły 4 mln miejsc pracy w zielonej gospodarce. W latach 2008–2013 liczba ta zmniejszyła się o ok. 20 % i od tego czasu utrzymuje się na stałym poziomie¹⁹.

¹⁴ W ramach celu 15 określono misję, jaką jest ochrona, odnowa i promowanie zrównoważonego wykorzystania ekosystemów lądowych, zrównoważona gospodarka leśna, zwalczanie pustynnienia oraz zatrzymanie i odwrócenie procesu degradacji gruntów i utraty różnorodności biologicznej.

¹⁵ FAO, 2020, tamże.

¹⁶ Komunikat UE z 2019 r. – Lasy – środowisko – Komisja Europejska (europa.eu).

¹⁷ Eurostat, badanie aktywności ekonomicznej ludności.

¹⁸ Źródło danych dotyczących wartości dodanej brutto: Eurostat, 2020 r.: [¹⁹ Robert, N., Jonsson, R., Chudy, R., Camia, A. „The EU Bioeconomy: Supporting an Employment Shift Downstream in the Wood-Based Value Chains?” \[„Biogospodarka UE: wspieranie zmian w zatrudnieniu w łańcuchach wartości związanych z drewnem?”\], *Sustainability* 2020, 12, s. 758, <https://doi.org/10.3390/su12030758>](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Wood_products_-_production_and_trade#Wood_based_industries_and_table_[sbs_na_ind_r2]; zatrudnienie: tabela [lfsa_egan22d] i Robert i in., 2020.</p></div><div data-bbox=)

Zrównoważone drewno surowe oraz materiały i produkty nieдрzewne mają kluczowe znaczenie dla przejścia UE na zrównoważoną gospodarkę neutralną dla klimatu.

Produkowane w sposób zrównoważony i trwałe produkty drzewne mogą ułatwić osiągnięcie neutralności klimatycznej poprzez magazynowanie dwutlenku węgla i zastąpienie materiałów kopalnych, w szczególności dzięki ich dodatkowej wbudowanej emisji dwutlenku węgla przyczyniającej się do usuwania dwutlenku węgla, które w innych przypadkach następuje dzięki procesom biologicznym.²⁰ W wyniku wycinki lub naturalnej śmierci drzewa uwalniają dwutlenek węgla do atmosfery, np. poprzez pożary, spalanie w celu uzyskania energii, spalanie lub z czasem w wyniku naturalnych procesów rozpadu. Okres usuwania dwutlenku węgla może być znacznie wydłużony w przypadku przekształcania biomasy drzewnej w materiały i produkty drzewne o długim cyklu życia. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa (LULUCF)²¹ państwa członkowskie składają sprawozdania i rozliczają zmiany w zasobach dwutlenku węgla nie tylko w lasach, ale również w rezerwuarach dwutlenku węgla z pozyskanych produktów drzewnych. To podejście zostanie ugruntowane w przepisach zmienionego rozporządzenia zaproponowanego w ramach pakietu „Gotowi na 55”. Pozyskane produkty drzewne w UE zapewniają aktywne pochłanianie dwutlenku węgla netto, które wynosi ok. -40 MtCO₂e rocznie, i jednocześnie przynoszą korzyści dla klimatu dzięki efektowi zastępowania materiałów, którego wartości wahają się od -18 do -43 MtCO₂e rocznie²². Im trwalszy produkt, tym lepiej przyczynia się do łagodzenia zmiany klimatu, co następnie jest wykazane w postaci zwiększonej ilości usuwania netto w sprawozdaniach i rozliczeniach państw członkowskich w ramach LULUCF oraz, odzwierciedlając efekty zastąpienia, jest pośrednio zgłaszane i rozliczane jako ograniczone emisje w innych sektorach.

Podczas budowania zrównoważonej i neutralnej dla klimatu gospodarki należy koniecznie zoptymalizować wykorzystanie drewna zgodnie z zasadą wykorzystania kaskadowego, w szczególności poprzez zachęty rynkowe. Oznacza to, że w trwałych materiałach i produktach należy w jak największym stopniu stosować drewno, aby zastąpić wysokoemisyjne odpowiedniki oparte na paliwach kopalnych, na przykład w budynkach i meblach, mając jednocześnie na uwadze, że nie każdy rodzaj drewna nadaje się do tego celu. Innowacje w zakresie przetwarzania w tej dziedzinie mogą również zapewnić materiały i produkty pochodzenia biologicznego o mniejszym śladzie środowiskowym niż materiały i produkty oparte na paliwach kopalnych.

Produkty drewnopochodne o krótkim okresie życia również mają do odegrania pewną rolę, zwłaszcza w zastępowaniu odpowiedników opartych na paliwach kopalnych. Do produkcji produktów o krótkim okresie życia, jak również do produkcji energii należy stosować drewno, który nie nadaje się do wytwarzania materiałów i produktów trwałych, oraz wtórną biomasę drzewną, taką jak produkty uboczne tartaczne, pozostałości i materiały pochodzące z recyklingu. Postęp technologiczny już teraz ułatwia przetwarzanie pozostałości i odpadów biomasy drzewnej na innowacyjne materiały i produkty charakteryzujące się obiegiem zamkniętym,

²⁰ COM(2020) 98 final.

²¹ Rozporządzenie (UE) nr 841/2018.

²² Kategorie pozyskanych produktów drzewnych obejmują 1) tarcicę; 2) płyty drewniane i 3) papier. W przypadku ograniczania emisji gazów cieplarnianych mają one domyślnie funkcję rozpadu pierwszego stopnia z różnymi wartościami połowicznego rozpadu (35 lat, 25 lat i 2 lata). W ten sposób rozpad papieru następuje znacznie szybciej (ma znacznie niższy potencjał ograniczania emisji w czasie) niż w przypadku pozostałych kategorii. Wszystko, co nie jest objęte zakresem tych kategorii/zastosowań, jest natychmiast utleniane. Grassi, G., Fiorese, G., Pilli, R., Jonsson, K., Blujdea, V., Korosuo, A. i Vizzarri, M., „Brief on the role of the forest-based bioeconomy in mitigating climate change through carbon storage and material substitution” [„Dokument analityczny na temat roli biogospodarki opartej na lasach w łagodzeniu zmiany klimatu poprzez składowanie dwutlenku węgla i zastępowanie materiałów”], Sanchez Lopez, J., Jasinevičius, G. i Avraamides, M. (red.), Komisja Europejska, 2021, JRC124374.

różnicując w ten sposób bioprodukty i oferując przyjazne dla klimatu rozwiązania dla nowych lub powstających obszarów zastosowań.

Kluczowe znaczenie ma również przestrzeganie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym. Priorytetowo należy potraktować kwestię lepszego wykorzystania, ponownego użycia i recyklingu wszystkich produktów drzewnych, w tym na przykład pochodzących z placów budowy i rozbiórki, ponieważ usprawniony obieg zamknięty produktów oferuje możliwość dłuższego utrzymania wszystkich produktów drzewnych w gospodarce na potrzeby ich wielokrotnego wykorzystania.

Podaż produktów drzewnych powinna być zapewniana w połączeniu z poprawą stanu ochrony lasów w Europie i na świecie oraz zachowaniem i przywracaniem różnorodności biologicznej na rzecz odporności i wielofunkcyjności lasów oraz przystosowania się do zmiany klimatu. Nie należy wykorzystywać drewna o wysokiej wartości ekologicznej, a oparta na drewnie biogospodarka powinna funkcjonować według zasad zrównoważonego rozwoju, zachowując zgodność z unijnymi celami klimatycznymi na lata 2030 i 2050 oraz celami w zakresie różnorodności biologicznej. Jak wskazano w ostatnich badaniach²³, w perspektywie krótko- i średnioterminowej – tj. do 2050 r. – potencjalne dodatkowe korzyści wynikające z pozyskanych produktów drzewnych i zastępowania materiałów prawdopodobnie nie zrekompensują zmniejszenia pochłaniania netto przez lasy, związanego ze zwiększonym pozyskiwaniem drewna. Państwa członkowskie powinny zwracać uwagę na to ryzyko, za które ponoszą odpowiedzialność na mocy odpowiedniego obowiązującego prawodawstwa.

Poza opartą na drewnie gospodarką lasy zapewniają szereg równie ważnych dodatkowych produktów i usług, od żywności po ekoturystykę, które wspierają gospodarkę i tkankę społeczną na obszarach wiejskich. Szacunkowa wartość wszystkich pozyskanych produktów niedrzewnych w Europie wynosi 19,5 mld EUR rocznie. Oznacza to 77,80 EUR na hektar rocznie. 86 % pozyskanych niedrzewnych produktów leśnych jest przeznaczonych na użytek własny²⁴.

W strategii leśnej UE uznaje się i dąży do pobudzenia całej zrównoważonej biogospodarki leśnej, która działa w synergii z ambitniejszymi celami UE w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej.

2.1. *Wspieranie zrównoważonej biogospodarki leśnej na rzecz trwałych produktów drzewnych*

W granicach zrównoważonej dostępności i podaży drewna sektor leśno-drzewny posiada znaczny potencjał gospodarczy w zakresie poprawy produkcji zrównoważonego i legalnie pozyskiwanego drewna na potrzeby trwałych materiałów i produktów charakteryzujących się obiegiem zamkniętym. Wymaga to stymulowania popytu w sektorach niższego szczebla oraz promowania praktyk gospodarki leśnej oraz narzędzi i procesów produkcyjnych, które są lepiej dostosowane do różnych przyszłych zasobów leśnych.

²³ JRC, „Brief on the role of the forest-based bioeconomy in mitigating climate change through carbon storage and material substitution” [„Dokument analityczny na temat roli biogospodarki opartej na lasach w łagodzeniu zmiany klimatu poprzez składowanie dwutlenku węgla i zastępowanie materiałów”], 2021; [brief_on_role_of_forest-based_bioeconomy_in_mitigating_cc_online\(2\).pdf](#).

²⁴ Lovrić, M., Da Re, R., Vidale, E., Prokofieva, I., Wong, J., Pettenella, D., ... Mavsar, R., „Non-wood forest products in Europe – A quantitative overview” [„Niedrzewne produkty leśne w Europie – przegląd ilościowy”], *Forest Policy and Economics*, 116, 102175, 2020; <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2020.102175>

Aby zwiększyć podaż trwałych produktów drzewnych, konieczne są inwestycje w całym łańcuchu przetwórstwa drewna. Należy wspierać przemysł przetwórstwa drewna, aby lepiej przystosować go do zmieniających się i różnicujących zasobów leśnych. Inwestycje powinny również koncentrować się na produkcji trwałych produktów drzewnych z kłód o niższej jakości i z większej liczby gatunków drzew liściastych, oraz przewidywaniu większych wahań produkcji w czasie.

Z tej perspektywy najważniejszą rolą produktów drzewnych jest pomoc w przekształceniu sektora budowlanego ze źródła emisji gazów cieplarnianych w pochłaniacz dwutlenku węgla, zgodnie z założeniami inicjatywy „Fala renowacji”²⁵ i nowego europejskiego Bauhausu²⁶. Istnieją znaczne możliwości poprawy stanu obecnego. Produkty drzewne, jako że posiadają mniej niż 3 % udziału w rynku, stanowią wciąż tylko niewielki ułamek materiałów budowlanych w Europie, które w dużej mierze pozostają zdominowane przez energochłonne i obecnie oparte na paliwach kopalnych materiały²⁷. **Komisja opracuje plan działania na rzecz zmniejszenia emisji dwutlenku węgla w budynkach w całym cyklu życia do 2050 r.** W kontekście przeglądu rozporządzenia w sprawie wyrobów budowlanych²⁸ **Komisja opracuje standardową, solidną i przejrzystą metodykę ilościowego określania korzyści dla klimatu wynikających ze stosowania drewnianych wyrobów budowlanych oraz innych materiałów budowlanych.**

Promowanie wykorzystywania produktów drzewnych w UE wymaga również działań po stronie popytu, w tym zwalczania błędnych przekonań na temat zagrożenia pożarowego i braku trwałości, a także uznania licznych zalet produktów drzewnych pod względem ograniczania zanieczyszczenia i zużycia energii na etapie budowy, użytkowania i rozbiórki. Należy zachęcać inżynierów budowlanych i architektów do projektowania budynków zawierających elementy z drewna. Przedsiębiorstwa budowlane, kierując się zasadami myślenia w kategoriach cyklu życia produktu i obiegu zamkniętego, powinny uwzględniać pełne korzyści płynące z budownictwa drewnianego w swoich premiach z tytułu ryzyka i modelach biznesowych.

Zgodnie z założeniami nowego europejskiego Bauhausu²⁹ należy zintensyfikować badania naukowe i innowacje w dziedzinie architektury, ekologicznego projektowania i materiałów budowlanych, w tym w zakresie usprawnień przemysłowych, aby wykorzystywać większe ilości drewna niskiej jakości, zwłaszcza z gatunków drzew liściastych, oraz w zakresie sposobów zwiększenia kaskadowego wykorzystania drewna i wzmocnienia obiegu zamkniętego, żeby dążyć do odzyskiwania istniejącego drewna na potrzeby produkcji przetworzonych produktów drzewnych. W szczególności fundusz innowacyjny³⁰, przeznaczony na finansowanie innowacyjnych technologii niskoemisyjnych, oferuje możliwości wsparcia dla innowacyjnych projektów z zakresu budownictwa, w tym budownictwa drewnianego.

²⁵ COM(2020) 662 final.

²⁶ https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_pl

²⁷ Udział w rynku wyrobów budowlanych opartych na drewnie w UE wynosi średnio 2,4 % (co odpowiada całkowitemu zużyciu w UE na poziomie 26,2 mln m³ lub 15,7 mln ton materiału), podczas gdy minerały niemetaliczne stanowią większość materiałów wykorzystywanych w sektorze budowlanym (udział w rynku wynoszący 93 %). Udział ten jest bardzo zróżnicowany w poszczególnych państwach członkowskich: liderzy, tacy jak Finlandia czy Szwecja, osiągają udział w rynku powyżej 10 %, podczas gdy w większości państw członkowskich udział w rynku jest niższy niż 2 %. Źródło: Trinomics (w przygotowaniu), „Evaluation of the climate benefits of the use of harvested wood products in the construction sector and assessment of remuneration schemes” [„Ocena korzyści dla klimatu wynikających z wykorzystania pozyskanych produktów drzewnych w sektorze budowlanym oraz ocena systemów wynagrodzeń”], zadanie 1.1 – badanie rynku.

²⁸ Rozporządzenie (UE) nr 305/2011.

²⁹ https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_pl

³⁰ https://ec.europa.eu/clima/policies/innovation-fund_en

Uwagi wymagają również podejścia regulacyjne. Zwiększenie produkcji trwałych produktów drzewnych ograniczają przepisy budowlane, np. przepisy przeciwpożarowe, które nie odzwierciedlają jeszcze w pełni możliwości technicznych nowoczesnych konstrukcji drewnianych. Należy zachęcać państwa członkowskie do uwzględnienia najlepszej dostępnej wiedzy naukowej przy opracowywaniu przepisów sprzyjających produkcji trwałych produktów drzewnych, w tym do działania na rzecz efektywności energetycznej i środowiskowej budynków i wyrobów budowlanych, promowania oznakowania ekologicznego związanego z sekwestracją dwutlenku węgla i wzmocnionym obiegiem zamkniętym oraz poprzez ukierunkowanie na kluczowe etapy życia budynków, obejmujące budowę, renowację i rozbiórkę.

Dzięki zachętom opartym bezpośrednio na sekwestracji dwutlenku węgla przyszła inicjatywa dotycząca uprawy sprzyjającej pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę oraz ramy certyfikatów usuwania dwutlenku węgla powinny obejmować specjalne działania na rzecz produkcji i stosowania trwałych produktów drzewnych przy pełnym poszanowaniu celów w zakresie bioróżnorodności. Te zachęty na poziomie poszczególnych podmiotów mają charakter uzupełniający i wspierający unijne cele klimatyczne.

2.2. Zapewnienie zrównoważonego wykorzystania zasobów drewnopochodnych do produkcji bioenergii

Bioenergia pochodząca z drewna jest obecnie głównym źródłem energii odnawialnej, dostarczającym 60 % energii ze źródeł odnawialnych w UE. Aby osiągnąć cel redukcji emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55 % do 2030 r., państwa członkowskie będą musiały znacznie zwiększyć udział odnawialnych źródeł energii w swoim koszyku energetycznym. Bioenergia będzie nadal odgrywać istotną rolę w tym koszyku, jeżeli biomasa będzie produkowana w sposób zrównoważony i wykorzystywana w sposób efektywny zgodnie z zasadą wykorzystania kaskadowego i z uwzględnieniem unijnych celów w zakresie pochłaniaczy dwutlenku węgla i bioróżnorodności, a także ogólnej dostępności drewna w granicach zrównoważonego rozwoju w perspektywie do roku 2030³¹.

W przypadkach, w których nie jest możliwe efektywne wykorzystanie materiału drzewnego, bioenergia nadal będzie odgrywać rolę w procesie poprawy warunków życia producentów pierwotnych, czyli leśników i rolników, oraz różnicowania możliwości gospodarczych związanych z lasami na obszarach wiejskich. Dodatkowe dochody z rynków bioenergii mogą zapewnić dochody właścicielom i zarządcom lasów na wszystkich etapach zrównoważonej gospodarki leśnej, a tym samym przyczynić się do zabezpieczenia regularnych dochodów z ich gruntów.

Aby zapewnić zarówno korzyści społeczno-gospodarcze, jak i zrównoważenie środowiskowe bioenergii opartej na drewnie, w dyrektywie w sprawie energii odnawialnej z 2018 r. określono wzmocnione **kryteria zrównoważonego rozwoju dla wszystkich rodzajów biomasy do celów wytworzenia energii**. Kryteria te mają być obecnie wdrażane przez państwa członkowskie, a Komisja będzie ściśle monitorować prawidłową transpozycję tych środków w kontekście ogólnego wdrożenia obecnej dyrektywy w sprawie energii odnawialnej, a w razie konieczności podejmie działania w zakresie egzekwowania prawa.

³¹ „[Forest-based bioeconomy and climate change mitigation: trade-offs and synergies in carbon storage and material substitution](#)” [„Biogospodarka oparta na lasach i łagodzenie skutków zmiany klimatu: kompromisy i synergie w zakresie składowania dwutlenku węgla i zastępowania materiałów”], [EU Science Hub \(europa.eu\)](#).

Ponadto, w świetle najnowszych dowodów naukowych oraz ambitniejszych celów UE w zakresie klimatu i bioróżnorodności, istnieje potrzeba dalszego wzmocnienia gwarancji na rzecz zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do bioenergii opartej na zasobach leśnych. W opublikowanym niedawno sprawozdaniu Komisji³² na temat wykorzystania biomasy drzewnej do produkcji energii w UE wskazano na wzrost ogólnego wykorzystania biomasy drzewnej w UE w ciągu ostatnich dwóch dziesięcioleci (o ok. 20 % od 2000 r.), na co może dodatkowo wpłynąć zwiększony cel dotyczący energii ze źródeł odnawialnych. W badaniu porównano ponadto wpływ różnych praktyk gospodarki leśnej na bioróżnorodność i zmianę klimatu oraz określono praktyki przynoszące obopólne korzyści, które mają pozytywny wpływ na oba te aspekty.

Aby złagodzić potencjalne ryzyko dla klimatu i środowiska związane z wykorzystaniem bioenergii opartej na drewnie i maksymalnie zwiększyć jej pozytywny wpływ na klimat, w unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 stwierdzono, że należy ograniczyć wykorzystanie całych drzew do produkcji energii – niezależnie od tego, czy są one produkowane w UE czy importowane.

We wniosku dotyczącym przeglądu dyrektywy w sprawie energii odnawialnej w ramach pakietu „Gotowi na 55” określono dodatkowe konkretne gwarancje. Wniosek obejmuje **wzmocnione kryteria zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do bioenergii**, rozszerzenie zakresu ich stosowania oraz zwiększenie obszarów, na których nie można pozyskiwać bioenergii. Oznacza to zakaz pozyskiwania biomasy leśnej w lasach pierwotnych oraz ograniczenie pozyskiwania biomasy w lasach o dużej bioróżnorodności, aby nie zakłócać w żaden sposób realizacji celów w zakresie ochrony przyrody.

We wniosku zastosowano również kryteria ograniczania emisji gazów cieplarnianych w odniesieniu do istniejących instalacji oraz rozszerzono zakres kryteriów zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych w celu uwzględnienia instalacji o mocy równej lub przekraczającej 5 MW.

Ponadto we wniosku **wzmocniono wdrożenie zasady wykorzystania kaskadowego** jako głównego czynnika zmian w polityce dotyczącej bioenergii oraz zapewniono sprawiedliwy dostęp do rynku surowców biomasy na potrzeby rozwoju innowacyjnych rozwiązań biopochodnych o wysokiej wartości dodanej oraz zrównoważonej biogospodarki o obiegu zamkniętym.

Uwzględniając hierarchię postępowania z odpadami³³ i zasadę wykorzystania kaskadowego, we wniosku zaproponowano, aby **państwa członkowskie opracowały swoje systemy wsparcia dla wykorzystania biomasy do wytwarzania energii w sposób ograniczający do minimum niepożądane zakłócenia na rynku surowców biomasy oraz szkodliwy wpływ na bioróżnorodność**. Komisja przyjmie akt delegowany, aby określić sposób stosowania zasady

³² Bioenergia z drewna w UE opiera się w dużej mierze (49 %) na pozostałościach i odpadach z wyrębu i obróbki drewna (np. gałęzie i wierzchołki drzew, trociny, odpady drzewne). Kolejne 37 % pochodzi z tzw. pierwotnych źródeł biomasy, w tym niskiej jakości drewna z pni i drewna małowymiarowego (20 %), z czego połowa drewna z pni (10 %) pochodzi z lasów odroślowych, a 4 % pochodzi z drewna z pni o jakości przemysłowej. Pozostałe 14 % jest niesklasyfikowane w przedstawionych statystykach, co oznacza, że nie jest sklasyfikowane ani jako źródło pierwotne, ani wtórne, jednak w świetle analizy przepływów biomasy drzewnej jest bardziej prawdopodobne, że źródłem tym jest drewno pierwotne. <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/use-woody-biomass-energy-production-eu>

³³ Zgodnie z art. 4 dyrektywy 2008/98/WE.

wykorzystania kaskadowego w odniesieniu do biomasy, a w szczególności sposób minimalizowania wykorzystania wysokiej jakości drewna okrągłego do produkcji energii.

Ponadto, jak określono we wniosku, nie można udzielać wsparcia dla produkcji energii z kłód tartacznych, kłód okleinowych, pniaków i korzeni.

Wprowadzono również dodatkowy element, który służy zapewnieniu bardziej efektywnego wykorzystania biomasy drzewnej do celów produkcji energii poprzez ograniczenie wsparcia w ramach pomocy państwa dla elektrowni.

Komisja będzie nadal analizować wpływ krajowych systemów wsparcia na podaż biomasy i popyt na nią, ich wpływ na bioróżnorodność i pochłaniacze dwutlenku węgla oraz ewentualne zakłócenia na rynku, a także oceni możliwość wprowadzenia dodatkowych ograniczeń w odniesieniu do systemów wsparcia dla biomasy leśnej. Ogólnym celem Unii powinno być zapewnienie, aby udział bioenergii opartej na lasach w unijnym koszyku odnawialnych źródeł energii nie naruszał zrównoważonego rozwoju, a jej ewentualne negatywne efekty zewnętrzne były odpowiednio łagodzone.

2.3. Promowanie biogospodarki opartej na nieдрzewnych produktach leśnych, w tym ekoturystyki

Lasy UE są źródłem bardzo cennych produktów nieдрzewnych, z których często korzystają lokalne społeczności; należą do nich: korek (80 % światowej produkcji), żywica, garbniki, pasza, rośliny lecznicze i aromatyczne, owoce, jagody, orzechy, korzenie, grzyby, nasiona, miód, rośliny ozdobne i zwierzęta łowne. Tworzą one około 20 % wartości rynkowej lasów³⁴, a ich potencjał w zakresie generowania dodatkowych dochodów dla społeczności będących właścicielami lasów może być lepiej promowany i wspierany we współpracy z władzami i podmiotami krajowymi i lokalnymi.

Dotyczy to w szczególności sektora turystyki związanej z przyrodą, który ma znaczny potencjał rozwojowy. Europejski sektor turystyczny szczególnie mocno ucierpiał z powodu pandemii COVID-19, która jednocześnie zwiększyła również popyt na turystykę lokalną i mniej zatłoczone miejsca blisko natury i na świeżym powietrzu. Rosnąca popularność turystyki przyrodniczej i usług związanych z poprawą samopoczucia dzięki obcowaniu z przyrodą, pod warunkiem, że odbywa się to z poszanowaniem pojemności środowiska i odpowiednich przepisów prawnych, jest szansą na przyspieszenie ekologicznej transformacji sektora turystycznego i zapewnienie znaczących możliwości zarobkowych na obszarach wiejskich oraz poprawę dobrobytu na wsi, przy jednoczesnym dalszym wspieraniu ochrony bioróżnorodności i składowania dwutlenku węgla.

Aby zapewnić korzyści z produktów nieдрzewnych dla społeczności wiejskich z terenów leśnych oraz wspierać organizacje producentów, Komisja będzie propagować opracowywanie

³⁴ Martinez de Arano I., Maltoni S., Picardo A., Mutke S. i in., „Non-Wood Forest Products for people, nature and the green economy. Policy priorities for Europe – A white paper based on lessons learned from around the Mediterranean” [„Niedrzewne produkty leśne dla ludzi, przyrody i zielonej gospodarki. Priorytety polityczne dla Europy – biała księga opracowana w oparciu o doświadczenia z całego regionu Morza Śródziemnego”], rezultat 3.3 europejskiej sieci tematycznej INCREDible, umowa o udzielenie dotacji w ramach programu „Horyzont 2020” nr 774632, s. 7.

skoordynowanych i zintegrowanych programów na poziomie regionalnym, krajowym lub niższym³⁵ dotyczących zrównoważonej produkcji nieдрzewnych produktów leśnych.

Aby pobudzić ekoturystykę leśną w UE, Komisja będzie wspierać współpracę między sektorem turystycznym, właścicielami lasów i służbami ochrony przyrody, a także promować standardy i normy dotyczące działalności ekoturystycznej. Sektor turystyczny powinien działać w ścisłej współpracy z zarządcami lasów w celu opracowania zrównoważonych produktów turystycznych, które pozytywnie oddziałują na zdrowie ludzi i nie wywierają szkodliwego wpływu na walory przyrodnicze planowanych miejsc docelowych, zwłaszcza na obszarach chronionych.

2.4. Rozwijanie umiejętności i wzmacnianie pozycji obywateli w dziedzinie zrównoważonej biogospodarki opartej na lasach

Wiele usług, które mogą być świadczone dzięki lasom, realizowanych jest przez ludzi o różnorodnych umiejętnościach. Rosnąca wielofunkcyjna rola, jaką lasy będą odgrywać w transformacji w kierunku zrównoważonej i neutralnej dla klimatu przyszłości, będzie wymagać zwiększonego zestawu umiejętności, m.in. w przypadku ekspertów w zakresie udoskonalonych zrównoważonych praktyk gospodarki leśnej, w tym adaptacyjnego ponownego zalesiania i zalesiania oraz odbudowy, architektów, inżynierów i projektantów, ekspertów ds. żywności, specjalistów ds. danych, chemików, osób ułatwiających prowadzenie działalności ekoturystycznej. Niezbędny jest rozwój odpowiednich programów nauczania, wiedzy i umiejętności.

Komisja będzie również zachęcać zainteresowane strony z sektora leśnictwa do przystąpienia do paktu na rzecz umiejętności. Pakt ma na celu zmobilizowanie i zachęcenie zainteresowanych podmiotów prywatnych i publicznych do podejmowania konkretnych działań. Zobowiązania odpowiednich publicznych i prywatnych podmiotów w sektorze leśnictwa do podnoszenia i zmiany kwalifikacji osób zatrudnionych w sektorze leśnictwa mogą przybierać różne formy – mogą to być m.in. partnerstwa na dużą skalę, partnerstwa regionalne/lokalne, porozumienia trójstronne lub zobowiązania pojedynczych podmiotów. W ramach paktu zainteresowane strony z sektora lasów i leśnictwa będą współpracować w celu dostosowania programów kształcenia i szkolenia leśników do aktualnych wyzwań i potrzeb. Wysokiej jakości i skuteczne praktyki zawodowe, obejmujące uczenie się oparte na pracy, mają kluczowe znaczenie dla przyciągnięcia młodych ludzi do sektora i wyposażenia ich w umiejętności niezbędne do pracy w zrównoważonej biogospodarce leśnej.

Państwa członkowskie mogą wykorzystać Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) do wyposażenia specjalistów z sektora leśnictwa w umiejętności niezbędne do przejścia na bardziej zrównoważone praktyki gospodarki leśnej. Fundusz może być również wykorzystywany do zwiększania zatrudnienia i przedsiębiorczości poprzez nowe przedsiębiorstwa, które zajmują się przede wszystkim zrównoważonym wykorzystaniem produktów i usług leśnych (np. ekoturystyka lub programy edukacyjne na temat bioróżnorodności lasów).

W ramach koalicji na rzecz edukacji dla klimatu Komisja będzie dalej promować współpracę i kontakty uczniów, studentów, nauczycieli i zainteresowane strony w zakresie roli lasów³⁶, w tym w zakresie korzyści płynących z uczenia się na świeżym powietrzu.

³⁵ INCREDIBLE jest przykładem projektu skupiającego sieci na rzecz nieдрzewnych produktów leśnych z regionu Morza Śródziemnego, które wspierają innowacje w zakresie wymiany wiedzy i praktyk.

³⁶ Np. www.forest.erasmusproject.eu.

Komisja:

1. w ramach **przeglądu rozporządzenia w sprawie wyrobów budowlanych³⁷** ustanowi **standardową, solidną i przejrzystą metodykę ilościowego określania korzyści dla klimatu wynikających ze stosowania drewnianych wyrobów budowlanych oraz innych materiałów budowlanych**, odzwierciedlającą najbardziej zaawansowane techniki dynamicznej analizy cyklu życia;
2. w ramach wspólnej polityki rolnej i w celu zwiększenia wsparcia dla lasów zapewni **nowe środki wymiany informacji na temat dobrych praktyk w zakresie najlepszego projektowania i wdrażania** interwencji związanych z lasami;
3. **będzie promować wykorzystanie logo Natura 2000 na potrzeby nieдрzewnych produktów i usług leśnych;**
4. dokona przeglądu, uzupełnienia i aktualizacji technicznych kryteriów kwalifikacji określonych w akcie delegowanym w sprawie unijnej systematyki dotyczącej zrównoważonego rozwoju w dziedzinie klimatu w stosownych przypadkach w odniesieniu do leśnictwa i bioenergii w celu lepszego uwzględnienia opracowywanych obecnie praktyk, które sprzyjają bioróżnorodności, takich jak leśnictwo bliskie naturze; rozważy **włączenie zrównoważonej działalności związanej z pozyskiwaniem, produkcją i wykorzystaniem produktów drzewnych** do przyszłych aktów delegowanych w ramach rozporządzenia w sprawie systematyki³⁸ w odniesieniu do innych celów środowiskowych;
5. stworzy **nowy sojusz między specjalistami w dziedzinie turystyki i leśnikami**, z udziałem Światowej Organizacji Turystyki i sieci na rzecz europejskiego dziedzictwa naturalnego i kulturowego;
6. **ustanowi zestaw narzędzi**, aby pomóc państwom członkowskim w tworzeniu długofalowych programów i doradztwa dla leśników oraz w dostosowaniu programów kształcenia i szkolenia do aktualnych wyzwań i potrzeb sektora leśnictwa, a także w rozwijaniu możliwości zatrudnienia;
7. zachęci zainteresowane strony z sektora lasów i leśnictwa do **ustanowienia partnerstwa na rzecz umiejętności w ramach paktu na rzecz umiejętności** i wykorzystania Europejskiego Funduszu Społecznego Plus do współpracy w celu zwiększenia możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji w sektorze leśnictwa.

3. Ochrona, odbudowa i powiększanie lasów w UE w celu przeciwdziałania zmianie klimatu, odwrócenia procesu utraty bioróżnorodności oraz zapewnienia odpornych i wielofunkcyjnych ekosystemów leśnych

W świetle zmiany klimatu i utraty bioróżnorodności istnieje pilna potrzeba adaptacyjnej odbudowy lasów i przyjęcia podejść ekosystemowych do zarządzania, które wzmocnią odporność lasów w UE. Jest to warunek konieczny, aby lasy mogły pełnić swoje funkcje społeczno-gospodarcze i środowiskowe na rzecz przyszłych pokoleń oraz aby umożliwić rozwój biogospodarki opartej na lasach w nadchodzących dziesięcioleciach. Celem jest jednak również uniknięcie rosnących kosztów społeczno-gospodarczych związanych z klęskami żywiołowymi w lasach, ochrona ludzi, gruntów i domów przed powodzią, pożarami i osuwiskami oraz zachowanie funkcji składowania zasobów węgla i pochłaniania dwutlenku węgla oraz innych usług ekosystemowych zapewnianych przez lasy, niezbędnych dla zdrowia i dobrego samopoczucia ludzi, jak np. czyste powietrze, regulacja wód i siedliska dla różnorodnych gatunków.

W celu zwiększenia odporności i zdolności przystosowawczych lasów należy w coraz większym stopniu chronić i odbudowywać bioróżnorodność lasów oraz przyjąć praktyki gospodarki leśnej

³⁷ Rozporządzenie (UE) nr 305/2011.

³⁸ Rozporządzenie (UE) nr 852/2020.

sprzyjające bioróżnorodności. Stwarza to również duże możliwości ekonomiczne, pod warunkiem, że właściciele i zarządcy lasów będą odpowiednio wspierani w procesie transformacji. Według Światowego Forum Ekonomicznego ochrona i odbudowa lasów oraz zrównoważone gospodarowanie nimi mogą wygenerować 190 mld EUR w postaci możliwości rynkowych i 16 mln miejsc pracy na całym świecie do 2030 r.³⁹

Ponadto potrzebne są solidne podejścia do ograniczania ryzyka w kontekście znacznej niepewności związanej z przyszłymi lasami. Nadejście zmiany klimatu oznacza zmiany w lasach. Strefy wegetacji w Europie zaczęły przesuwać się w górę i na północ, co w większości miejsc zapoczątkowało transformację ekosystemów leśnych. Oznacza to, że bardzo niewiele lasów nie zostanie silnie dotkniętych zmianami klimatycznymi lub nie będzie wymagało natychmiastowych działań w zakresie gospodarki leśnej w celu zmniejszenia ich wrażliwości na zmianę klimatu.

Właściciele i zarządcy lasów w całej Europie są już w dużym stopniu świadomi zmiany klimatu i zaniepokojeni jej skutkami. Świadomość tę należy w coraz większym stopniu przekładać na wystarczające i wymierne działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu oraz praktyki gospodarki leśnej zwiększające odporność. W tym celu należy rozwijać wiedzę techniczną i informacje techniczne, jak również ukierunkowane zachęty i wsparcie regulacyjne i finansowe. Niniejsza strategia ma na celu uwzględnienie tych kwestii, aby wesprzeć właścicieli i zarządców lasów w ich staraniach, propagować stosowanie najlepszych praktyk na szerszą skalę oraz zapewnić wzrost ilości i jakości pokrywy leśnej w UE w nadchodzących dziesięcioleciach.

3.1. *Ochrona ostatnich zachowanych w UE lasów pierwotnych i starodrzewów*

Aby przyroda mogła się swobodnie rozwijać, w unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 zaproponowano ogólny cel polegający na objęciu ochroną w ramach skutecznego systemu zarządzania co najmniej 30 % powierzchni gruntów UE, z czego 10 % gruntów UE powinno zostać objęte ścisłą ochroną prawną. Ekosystemy leśne będą musiały przyczynić się do osiągnięcia tego celu.

W szczególności ścisłą ochroną należy objąć wszystkie lasy pierwotne i starodrzewy. Szacowana powierzchnia tych lasów pokrywa zaledwie około 3 % unijnych terenów leśnych i zasadniczo występują one w małych fragmentach. Lasy pierwotne i starodrzewy nie tylko należą do najbogatszych ekosystemów leśnych w UE, ale również magazynują znaczące zasoby węgla i usuwają go z atmosfery, a jednocześnie mają ogromne znaczenie dla różnorodności biologicznej i świadczenia podstawowych usług ekosystemowych⁴⁰.

Nadal istnieje jednak **pilna potrzeba sporządzenia mapy lasów pierwotnych i starodrzewów oraz ustanowienia systemu ich ochrony**, w tym zwiększenia starań na rzecz ochrony lasów pierwotnych w regionach najbardziej oddalonych i na terytoriach zamorskich Unii, ze względu na ich wyjątkowo dużą i unikalną wartość pod względem różnorodności biologicznej. Aby zachować nienaruszony charakter lasów ściśle chronionych, niezbędne jest pozostawienie dynamiki cyklu leśnego w tych lasach w jak największym stopniu procesom naturalnym przy

³⁹ <https://www.weforum.org/press/2020/08/us-businesses-governments-and-non-profits-join-global-push-for-1-trillion-trees/>

⁴⁰ Barredo Cano, J.I., Brailescu, C., Teller, A., Sabatini, F.M., Mauri, A. oraz Janouskova, K., „Mapping and assessment of primary and old-growth forests in Europe”, EUR 30661 EN, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 2021, ISBN 978-92-76-34229-8, doi:10.2760/13239, JRC124671.

ograniczeniu ekstensywnej działalności człowieka, a jednocześnie znalezienie synergii ze zrównoważoną ekoturystyką i możliwościami rekreacyjnymi.

Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami, pracuje nad uzgodnieniem do końca 2021 r. **wspólnej definicji lasów pierwotnych i starodrzewów** oraz systemu ścisłej ochrony. **Państwa członkowskie powinny pilnie zaangażować się w ukończenie tworzenia map i monitorowanie tych lasów oraz zadbać o to, aby ich stan nie uległ pogorszeniu do czasu rozpoczęcia stosowania systemu ochrony.**

3.2. *Zapewnienie odbudowy lasów i wzmocnienie zrównoważonej gospodarki leśnej w celu przystosowania się do zmiany klimatu i zwiększenia odporności lasów*

Praktyki gospodarki leśnej, które chronią i przywracają różnorodność biologiczną, prowadzą do większej odporności lasów, które mogą spełniać swoje funkcje społeczno-gospodarcze i środowiskowe. Dlatego też we wszystkich lasach należy w coraz większym stopniu prowadzić gospodarkę leśną, aby były one wystarczająco zróżnicowane biologicznie, z uwzględnieniem różnic w warunkach naturalnych, regionów biogeograficznych i typologii lasów. Istnieją znaczne możliwości wprowadzenia środków, które są korzystne dla wszystkich stron, ponieważ jednocześnie zwiększają produktywność lasów, produkcję drewna, różnorodność biologiczną, funkcję pochłaniania dwutlenku węgla, zdrowotne właściwości gleby i odporność na zmiany klimatu. Większa różnorodność ekosystemów i gatunków leśnych oraz wykorzystanie dobrze dostosowanych zasobów genetycznych i podejść ekosystemowych do gospodarki leśnej może zwiększyć długoterminową zdolność adaptacji oraz zdolność lasów do regeneracji i samoorganizacji.

Ponadto w tym kontekście zasadnicze znaczenie mają pewne praktyki gospodarki leśnej, które wspierają różnorodność biologiczną i odporność, takie jak tworzenie lub utrzymywanie na poziomie drzewostanu i krajobrazu zróżnicowanych genetycznie i funkcjonalnie lasów mieszanych, zwłaszcza z większą liczbą drzew liściastych szerokolistnych oraz z gatunkami o różnej wrażliwości biotycznej i abiotycznej oraz o różnych mechanizmach odnowy po wystąpieniu zakłóceń, zamiast plantacji monokulturowych. Również praktyki gospodarki leśnej, takie jak utrzymywanie drzewostanu różnowiekowego i ciągłości pokrywy leśnej, dbanie o wystarczającą ilość drewna posuszowego, regulacja zagęszczenia zwierząt dzikich oraz tworzenie obszarów siedlisk chronionych lub obszarów odłogowanych w lasach gospodarczych, pomagają zapewnić długoterminową ekologiczną i społeczno-gospodarczą rentowność lasów. Ponadto praktyki zarządzania ryzykiem związanym z lasami, takie jak zintegrowane systemy zarządzania pożarami lasów, zwiększą odporność lasów na pożary, szkodniki i choroby oraz wywołają inne pozytywne skutki uboczne. Praktyki takie stanowią „polisę ubezpieczeniową” i zabezpieczenie, dzięki któremu lasy będą nadal mogły zapewniać pełen i wielofunkcyjny zestaw towarów i usług w zmiennej i niepewnej przyszłości.

Z drugiej strony do niektórych innych praktyk należy podchodzić z ostrożnością⁴¹, w szczególności do tych, które mają wpływ na różnorodność biologiczną na powierzchni ziemi i powodują utratę węgla w korzeniach i części węgla w glebie. Te praktyki gospodarki leśnej obejmują zrab zupełny, w przypadku którego należy w coraz większym stopniu brać pod uwagę kwestie środowiskowe i ekosystemowe, w tym potrzeby niektórych gatunków. Praktyki te powinny być stosowane tylko w należycie uzasadnionych przypadkach. Należy również unikać usuwania pniaków i korzeni, które powinny być pozostawiane w lesie. Pozyskiwanie drewna w okresie lęgowym ptaków musi odbywać się zgodnie z dyrektywą ptasia⁴².

⁴¹ Powinno ono być stosowane wyłącznie w należycie uzasadnionych przypadkach, na przykład gdy jest to konieczne ze względów ochrony środowiska lub zdrowia ekosystemu.

⁴² Dyrektywa 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.

Dbłość o glebę w lasach jest szczególnie ważna, ponieważ istnieje silna współzależność między drzewami a glebą, na której one rosną. Aby drzewa mogły się rozwijać, korzenie drzew muszą pobierać z gleby wszystkie niezbędne pierwiastki i składniki odżywcze. Dlatego też właściwości gleby i usługi ekosystemowe gleby muszą być chronione jako podstawa zdrowych i wydajnych lasów. Przykładowo należy unikać nadmiernego stosowania nieodpowiednich maszyn, które powodują negatywne skutki dla środowiska, takie jak zagęszczanie gleby.

Wspomniane powyżej bardziej zrównoważone zasady i praktyki są już stosowane przez wielu europejskich właścicieli i zarządców lasów w kontekście zrównoważonej gospodarki leśnej, a w przyszłości powinny w coraz większym stopniu stanowić jej trzon.

Przykłady dobrych praktyk w gospodarce leśnej w celu zachowania i przywrócenia różnorodności biologicznej

*W celu wymiany doświadczeń, praktyk, wiedzy i szkoleń utworzono międzynarodową sieć leśników, obejmującą ponad sto lasów referencyjnych; promuje ona transformację w kierunku bardziej odpornej gospodarki leśnej, opartej na naturalnych procesach zachodzących w ekosystemie leśnym, takich jak: mieszanie gatunków na poziomie pojedynczych drzew lub grup drzew, odtwarzanie naturalne lub zróżnicowane sadzenie na małą skalę, ciągłość pokrywy leśnej, dzięki której unika się w jak największym stopniu zrębu zupełnego i wad tej praktyki, stopniowa nieregularność struktury wiekowej drzewostanów, gospodarka w skali drzewa lub grupy drzew oraz poprawa zdolności do wspierania różnorodności biologicznej⁴³.

*Sieć INTEGRATE to sojusz przedstawicieli różnych krajów europejskich, który promuje włączenie ochrony przyrody do zrównoważonej gospodarki leśnej na poziomie polityki, praktyki i badań⁴⁴.

*W Niemczech proces *Waldumbau* jest wykorzystywany do restrukturyzacji lasów w celu zwiększenia ich różnorodności biologicznej i odporności na zmianę klimatu. *Waldumbau* może być realizowany w odpowiedzi na zakłócenia, takie jak wichury czy owady podczas przesadzania, lub jako działanie prewencyjne mające na celu uniknięcie takich strat. Celem jest stworzenie bardziej naturalnych struktur i cykli życiowych z wielogatunkowym i różnowiekowym drzewostanem. W ten sposób *Waldumbau* służy również zachowaniu lasów, a tym samym ich funkcji jako pochłaniaczy dwutlenku węgla, i stwarza duże możliwości ekonomiczne, jeśli właściciele i zarządcy lasów będą odpowiednio wspierani w procesie transformacji⁴⁵.

W ramach paneuropejskiej konferencji ministerialnej w sprawie ochrony lasów („Forest Europe”) uzgodniono wspólną definicję zrównoważonej gospodarki leśnej, obejmującą dobrowolne zasady, wytyczne i wskaźniki, które są wykorzystywane przez sygnatariuszy do monitorowania postępów w zakresie stanu ich lasów. Zrównoważona gospodarka leśna oznacza *zarządzanie gruntami leśnymi oraz ich wykorzystywanie w taki sposób i z taką intensywnością, aby można było utrzymać ich różnorodność biologiczną, wydajność, potencjał regeneracyjny, żywotność oraz ich potencjał pełnienia obecnie i w przyszłości odpowiednich funkcji ekologicznych, gospodarczych i społecznych na szczeblu lokalnym, krajowym i globalnym, oraz aby nie powodowało to szkód w innych ekosystemach.*

⁴³ <https://www.prosilva.org/close-to-nature-forestry/exemplary-forests/-www.forbiodiv.org> – <https://www.prosilva.org/information-news/news/exemplary-forests-network/> oraz <https://askafor.eu/>

⁴⁴ <https://integratenetwork.org/>

⁴⁵ [BMEL – Publikationen – Der Wald in Deutschland – ausgewählte Ergebnisse der dritten Bundeswaldinventur.](#)

Aby lepiej reagować na nowe wyzwania i potrzeby oraz w świetle rosnącej roli lasów w realizacji wspólnie uzgodnionych celów UE w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej, konieczne będzie wzmocnienie ram zrównoważonej gospodarki leśnej, zwłaszcza w odniesieniu do kryteriów dotyczących zdrowia ekosystemu, różnorodności biologicznej i zmiany klimatu, tak aby ramy te mogły stać się bardziej szczegółowym narzędziem monitorowania, który posłuży do określania i porównywania różnych podejść w zakresie gospodarki leśnej, ich wpływu i ogólnego stanu lasów w UE. Zrównoważona gospodarka leśna obejmuje już kilka istotnych wskaźników, takich jak drewno posuszowe i różnorodność gatunkowa, ale nie określono w niej jeszcze progów ani zakresów jako punktów odniesienia dla stanu pożądanego.

W związku z tym, opierając się na kryteriach zrównoważonej gospodarki leśnej Forest Europe, Komisja wraz z państwami członkowskimi i w ścisłej współpracy z różnymi zainteresowanymi stronami z sektora leśnego określi dodatkowe wskaźniki, a także progi lub zakresy dla zrównoważonej gospodarki leśnej dotyczące warunków ekosystemu leśnego, takich jak zdrowie, różnorodność biologiczna i cele klimatyczne. Komisja – w ścisłym porozumieniu z państwami członkowskimi – oceni, w jaki sposób można najlepiej wykorzystać takie wskaźniki, progi lub zakresy, z poszanowaniem zasady pomocniczości i na zasadzie dobrowolności, aby umożliwić lepsze porównywalne zrozumienie ogólnego zrównoważenia lasów w UE i wykazać wkład zrównoważonej gospodarki leśnej w osiągnięcie celów UE, w szczególności celów związanych z klimatem, różnorodnością biologiczną i gospodarką o obiegu zamkniętym.

Wskaźniki, progi lub zakresy powinny opierać się na dotychczasowych pracach i uwzględniać zmienność lasów, regiony biogeograficzne i typologię lasów, a także zapewniać niezbędną elastyczność. Komisja opracowuje obecnie wytyczne dotyczące leśnictwa bliskiego naturze⁴⁶. Zostaną one wykorzystane w pracach nad wskaźnikami i nowymi progami dotyczącymi zrównoważonej gospodarki leśnej, które to prace zostaną podjęte w ścisłym partnerstwie i we współpracy z państwami członkowskimi w ramach zaktualizowanych ram gospodarki leśnej UE.

Na podstawie tych wytycznych opracowanych wspólnie z państwami członkowskimi Komisja – po przeprowadzeniu oceny skutków i zaangażowaniu zainteresowanych stron – opracuje również **dobrowolny system certyfikacji „blisko natury”**, tak aby w przypadku stosowania praktyk gospodarki leśnej najbardziej sprzyjających różnorodności biologicznej można było korzystać z unijnego znaku jakości.

W ramach realizacji unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 Komisja proponuje prawnie wiążący instrument na rzecz odtwarzania ekosystemów, obejmujący w szczególności ekosystemy o największym potencjale w zakresie wychwytywania i magazynowania dwutlenku węgla oraz zapobiegania klęskom żywiołowym i ograniczania ich skutków. Będzie on obejmował cele w zakresie odtwarzania ekosystemów leśnych, mianowicie w takim zakresie, w jakim są one określone w unijnych przepisach dotyczących ochrony przyrody⁴⁷.

Oprócz adaptacyjnej odbudowy lasów i opartych na ekosystemach praktyk gospodarki leśnej **przystosowanie się do zmiany klimatu wymaga również inwestowania w zapobieganie klęskom żywiołowym, gotowość i reagowanie na nie oraz odbudowę lasów po klęskach**

⁴⁶ Leśnictwo bliskie naturze jest przykładem takich praktyk. Dąży ono do wielofunkcyjności lasów dzięki łączeniu różnorodności biologicznej (nawet w lasach sadzonych przez człowieka), zachowania zasobów węgla i dochodów z drewna. Mimo że nie ma jeszcze powszechnie przyjętej definicji, leśnictwo bliskie naturze jest koncepcją będącą przedmiotem dyskusji wśród organizacji prywatnych i publicznych zarówno w UE, jak i na całym świecie.

⁴⁷ Załącznik I do dyrektywy siedliskowej.

żywiolowych. Przed poczynieniem nakładów na niezbędny sprzęt i działania należy zrobić wszystko, aby zapobiec szkodom związanym z klimatem i zwiększyć odporność lasów. Ponadto wydatki na reagowanie na klęski żywiołowe i odbudowę lasów po takich klęskach powinny obejmować co najmniej warunki umożliwiające „łatwiejsze odtwarzanie i ponowne zalesianie” zgodnie z opisanymi powyżej praktykami gospodarki leśnej zwiększającymi odporność lasów.

Przystosowanie lasów do zmiany klimatu i odbudowa lasów po szkodach wyrządzonych przez zmianę klimatu będą również wymagały dużych ilości odpowiedniego leśnego materiału rozmnożeniowego. Wiąże się to z działaniami na rzecz: zabezpieczenia i zrównoważonego wykorzystania – zgodnie z zasadami ekologicznymi – zasobów genetycznych, od których zależy leśnictwo bardziej odporne na zmianę klimatu; zwiększenia produkcji i dostępności takiego materiału; zapewnienia lepszych informacji na temat jego przydatności z punktu widzenia przyszłych warunków klimatycznych; wspierania badań nad zasadami i metodami stosowania wspomaganą migracji gatunków leśnych oraz zwiększenia współpracy w zakresie produkcji i transferu tego materiału ponad granicami państw. Komisja uzupełni **przegląd prawodawstwa dotyczącego leśnego materiału rozmnożeniowego** o środki mające na celu promowanie produkcji leśnego materiału rozmnożeniowego, który będzie odpowiedni z punktu widzenia przyszłych warunków klimatycznych. Należy również zintensyfikować badania naukowe i innowacje oraz testowanie i selekcję gatunków i miejsc pochodzenia odpowiednich w kontekście przyszłych warunków.

Ponadto Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi, będzie monitorować sytuację w zakresie zdrowia drzew w UE, w tym wpływ inwazyjnych gatunków obcych, chorób i szkodników, takich jak korniki, oraz zachęcać do podejmowania niezbędnych działań zapobiegawczych w celu wczesnego wykrywania i eliminowania szkodników. Działania te obejmują strategie ochrony roślin w celu ustalenia obszarów najbardziej zagrożonych, wymianę najlepszych praktyk, wsparcie i współpracę w zakresie kontroli fitosanitarnych, jak również opracowanie innowacyjnych i zrównoważonych narzędzi ochrony roślin z poszanowaniem zasad ekologicznych sprzyjających różnorodności biologicznej.

3.3. Ponowne zalesianie i zalesianie lasów o dużej różnorodności biologicznej

Spontaniczne odrastanie lasów w drodze naturalnej sukcesji jest główną siłą napędzającą wzrost obszarów zalesionych w UE, związaną głównie z porzucaniem gruntów rolnych i opuszczaniem obszarów wiejskich. Jednak istnieje dodatkowa możliwość zwiększenia powierzchni lasów i zadrzewień w UE poprzez aktywne i zrównoważone ponowne zalesianie, zalesianie i sadzenie drzew.

Dotyczy to głównie obszarów miejskich i podmiejskich (w tym np. parków miejskich, drzew na terenach publicznych i prywatnych, zazieleniania budynków i infrastruktury oraz ogrodów miejskich) oraz obszarów rolniczych (w tym np. na terenach opuszczonych, jak również poprzez agroleśnictwo i system leśno-pastwiskowy, elementy krajobrazu i tworzenie korytarzy ekologicznych). Ważne jest, aby wykorzystać ten potencjał, ponieważ intensywne zalesianie jest również jedną z najskuteczniejszych strategii łagodzenia zmiany klimatu i ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi w sektorze leśnym i może stworzyć znaczne możliwości zatrudnienia, np. w związku ze zbieraniem i uprawą nasion, sadzeniem siewek i dbaniem o ich rozwój, a także może zapewnić korzyści społeczno-gospodarcze społecznościom lokalnym. Ponadto przebywanie na terenach zielonych i zalesionych może być bardzo korzystne dla zdrowia fizycznego i psychicznego ludzi.

W unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 przewidziano **zobowiązanie do zasadzenia co najmniej 3 mld dodatkowych drzew do 2030 r.** przy pełnym poszanowaniu zasad ekologicznych. Inicjatywa ta będzie przeciwdziałać obecnej tendencji do zmniejszania się przyrostu netto powierzchni lasów w UE. Z czasem przyczyni się ona również do zwiększenia powierzchni obszarów leśnych w UE, a co za tym idzie – pochłaniacza dwutlenku węgla i zasobów węgla w UE. Pomoże ona również zwiększyć świadomość społeczną i zaangażowanie społeczeństwa, przyczyniając się do tego, by Europa stała się pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu do 2050 r., do odbudowy różnorodności biologicznej i do gospodarki o obiegu zamkniętym. Niniejsza strategia obejmuje plan działania na rzecz wypełnienia tego zobowiązania na podstawie ogólnej zasady **sadzenia i uprawy odpowiedniego drzewa we właściwym miejscu i w odpowiednim celu.**

Plan działania na rzecz zasadzenia co najmniej 3 mld dodatkowych drzew do 2030 r.⁴⁸

W planie działania określono jasne kryteria sadzenia, liczenia i monitorowania drzew. Uzupełniają go strona internetowa, harmonogram opracowania dodatkowych elementów, w tym licznika drzew, opracowywane obecnie wytyczne dotyczące zalesiania i ponownego zalesiania sprzyjającego różnorodności biologicznej oraz kryteriów leśnictwa bliskiego naturze, a także platformy wymiany najlepszych praktyk.

Plan działania zawiera rozbudowany element dotyczący monitorowania, który będzie miał zasadnicze znaczenie dla śledzenia postępów w realizacji celu. W tym celu zostanie wykorzystana wiedza fachowa Komisji i Europejskiej Agencji Środowiska. Na podstawie danych z monitorowania Komisja i Europejska Agencja Środowiska przedstawią oceny tendencji i stanu realizacji. Dążyć się będzie do synergii z już stosowanymi rozwiązaniami technologicznymi, np. w zakresie monitorowania jakości powietrza, w celu zebrania informacji na temat wypełniania zobowiązań dotyczących sadzenia drzew na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

3.4. Zachęty finansowe dla właścicieli i zarządców lasów w celu poprawy ilości i jakości lasów w UE

Wzmocniona ochrona lasów i ich odbudowa oraz bardziej zrównoważona gospodarka leśna sprzyjająca różnorodności biologicznej to właściwe działania, które pomogą zapewnić odporność i zdolność produkcyjną lasów w nadchodzących dziesięcioleciach. Należy jednak przyznać, że nie będzie to możliwe bez motywacji, zaangażowania i działania europejskich właścicieli i zarządców lasów będących ich głównymi opiekunami. Właściwe postępowanie musi być również opłacalne z ekonomicznego punktu i najlepsze praktyki pokazują, że tak właśnie może być w tym przypadku.

W lasach państwowych państwa członkowskie powinny zwiększyć starania na rzecz ochrony i odbudowy lasów, aby osiągnąć wspólnie uzgodnione ambitniejsze cele UE w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej oraz zapewnić transformację w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu. Strategia ma przeciwdziałać tendencji do spadku pochłaniania netto z gruntów w UE, a mianowicie z lasów, w ciągu ostatnich 10 lat. Odwrócenie tej tendencji jest warunkiem wstępnym osiągnięcia uzgodnionych przez UE ambitniejszych celów w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej oraz zapewnienia odporności lasów na zmianę klimatu, tak aby lasy mogły spełniać swoje wielorakie funkcje. Będzie to wymagało szeregu inicjatyw podkreślonych w niniejszej strategii, takich jak ochrona i odbudowa lasów, wzmocnienie praktyk zrównoważonej gospodarki leśnej, które magazynują dwutlenek węgla w ekosystemie leśnym,

⁴⁸ Jak określono w załączniku do niniejszej strategii oraz w towarzyszącym jej dokumencie roboczym służb Komisji w sprawie zobowiązania do zasadzenia 3 mld drzew do 2030 r. (SWD(2021) 651).

w tym w glebie, priorytetowe traktowanie kaskadowego wykorzystania drewna oraz inicjatywy na rzecz regeneracji lasów i zrównoważonego ponownego zalesiania i zalesiania.

Jednak prywatni właściciele i zarządcy lasów, zwłaszcza małych gospodarstw, często są bezpośrednio uzależnieni od lasów jako źródła utrzymania i obecnie ich główny dochód pochodzi z dostaw drewna. Inne korzyści, zwłaszcza świadczenie usług ekosystemowych, są wynagradzane rzadko lub wcale. Trzeba to zmienić. **Właściciele i zarządcy lasów potrzebują bodźców i zachęt finansowych, aby oprócz drewna oraz materiałów i produktów nieдрzewnych mogli również świadczyć usługi ekosystemowe poprzez ochronę i odbudowę lasów oraz aby mogli zwiększyć odporność swoich lasów poprzez przyjęcie najbardziej przyjaznych dla klimatu i różnorodności biologicznej praktyk gospodarki leśnej.** Jest to szczególnie ważne w częściach Europy, które zostały dotknięte skutkami zmiany klimatu wcześniej i bardziej niż przewidywano, i gdzie obszary wiejskie ucierpiały z powodu utraty dochodów, źródeł utrzymania, a nawet życia w wyniku katastrof leśnych.

Istnieją dobre przykłady publicznych i prywatnych systemów opłat za korzystanie z usług ekosystemowych (np. w zakresie ochrony wody pitnej, sekwestracji dwutlenku węgla, ochrony różnorodności biologicznej). Przy wsparciu UE na rzecz badań analizowane są możliwości i podnoszenie umiejętności technicznych oraz poprawa warunków dalszego rozwoju publicznych i prywatnych rynków leśnych usług ekosystemowych w celu ich wdrożenia⁴⁹. Uzupełnieniem tych działań będzie działanie przygotowawcze w ramach programu LIFE z udziałem zainteresowanych stron, dotyczące sposobu włączenia płatności za usługi ekosystemowe do unijnych programów finansowania oraz uwzględnienia wniosków wyciągniętych z istniejących krajowych systemów opłat za korzystanie z usług ekosystemowych.

Przykłady publicznych i prywatnych systemów opłat za korzystanie z usług ekosystemowych

W ramach **fińskiego programu Metso** płaci się prywatnym właścicielom lasów za odłogowanie gruntów w celu zachowania bioróżnorodności. Wypłacane kwoty zależą od wartości gruntów oraz okresu odłogowania lasu.

W ramach **chorwackiego podatku dla wszystkich** osoby fizyczne i prawne prowadzące działalność gospodarczą i osiągające dochód powyżej 400 000 EUR muszą przeznaczyć 0,0265 % generowanych przychodów na leśne usługi ekosystemowe, a uzyskane w ten sposób środki są przekazywane za pośrednictwem specjalnego funduszu krajowego właścicielom lasów według obszaru leśnego zgodnie z planami urzędzenia lasu.

Program **francuskiej etykiety „Label Bas Carbone”** (etykieta oznaczająca niskie emisje dwutlenku węgla) umożliwia dobrowolne kompensowanie emisji gazów cieplarnianych wynikających z działań prywatnych i publicznych poprzez wsparcie finansowe na rzecz usług ekosystemowych (działania niskoemisyjne) w obszarze gospodarki leśnej we Francji.

W 2019 r. **Portugalia** uruchomiła program pilotażowy służący opłaceniu leśnych usług ekosystemowych w dwóch parkach przyrodniczych, obejmujących renaturyzację plantacji eukaliptusa, zasadzenie gatunków autochtonicznych i rozwój produktów nieдрzewnych.

W Niemczech na podstawie **federalnych przepisów dotyczących wody** właściciele lasów są uprawnieni do otrzymywania rekompensat z tytułu ograniczeń w zakresie gospodarowania na obszarach ochrony wód gruntowych.

W ramach **inicjatywy „Green Heart of Cork”** opracowanej przez WWF Morze Śródziemne prywatny producent napojów dokonywał płatności na rzecz właścicieli gruntów leśnych w celu ochrony warstwy wodonośnej wykorzystywanej w procesie produkcji stosowanym przez to

⁴⁹ Projekty w ramach programu „Horyzont 2020”: InnoForest, SINCERE.

Jeżeli chodzi o politykę UE, w ramach wspólnej polityki rolnej (WPR), za pośrednictwem krajowych programów rozwoju obszarów wiejskich zapewnia się już wsparcie finansowe na rzecz lasów i gospodarki leśnej, w szczególności ukierunkowane na przystosowanie się do zagrożeń związanych z klimatem i zwiększanie odporności na nie. W latach 2014–2020 w ramach środków WPR w zakresie leśnictwa przeznaczono 6,7 mld EUR na wsparcie unijnych celów strategicznych, w szczególności na zalesianie (27 %), zapobieganie pożarom lasów i klęskom (24 %) oraz inwestycje w zapewnienie odporności oraz funkcje ekologiczne i społeczne (19 %). Poziom wdrożenia środków w zakresie leśnictwa jest jednak niski i obniżył się znacznie w okresie programowania. Wynika to na przykład z braku wiedzy potrzebnej do zarządzania procedurami administracyjnymi związanymi z ubieganiem się o dostęp do finansowania w połączeniu z niewystarczająco atrakcyjną premią oraz brakiem usług doradczych wspierających budowanie zdolności, a także z ograniczonych wytycznych w sprawie wdrażania opartych na zasobach leśnych działań i środków dotyczących przystosowania się do zmiany klimatu, mających na celu zapobieganie zagrożeniom i ich ograniczenie (dotyczy to np. pożarów środowiskowych, erozji gleby, chorób, powodzi).

Nowa WPR (na lata 2023–2027) zapewnia większą elastyczność przy opracowywaniu interwencji związanych z lasami zgodnie z krajowymi potrzebami i specyfiką, a także ogranicza biurokrację, przy jednoczesnym powiązaniu i zapewnieniu synergicznego podejścia między Europejskim Zielonym Ładem, krajowymi politykami leśnymi oraz dorobkiem prawnym UE w dziedzinie środowiska i klimatu. Komisja będzie dążyć do osiągnięcia **większego wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich i dostępnych do celów niniejszej strategii.**

W zaleceniach dla państw członkowskich dotyczących planów strategicznych WPR na lata 2023–2027 zachęca się do należytego uwzględnienia lasów. Państwa członkowskie otrzymały szczegółowe zalecenia dotyczące lasów i sektora leśnictwa. Głównym celem tych zaleceń jest promowanie zrównoważonej gospodarki leśnej i zrównoważonego ponownego zalesiania i zalesiania, zwiększenie wielofunkcyjności i roli lasów jako pochłaniaczy dwutlenku węgla, ochrona lasów i przywrócenie ekosystemów leśnych z myślą o osiągnięciu dobrego stanu siedlisk i gatunków, budowanie odporności lasów na zmianę klimatu oraz intensyfikacja społeczno-ekonomicznego rozwoju obszarów wiejskich.

Państwa członkowskie muszą podejmować dalsze działania, aby lepiej angażować zainteresowane strony z sektora leśnego w rozwój planów strategicznych WPR na poziomie państw członkowskich. Komisja zapewni nowe środki wymiany informacji na temat dobrych praktyk na potrzeby poprawy opracowywania i wdrażania interwencji związanych z lasami, promowania wymiany informacji między ekspertami z państw członkowskich, zapewnienia narzędzi demonstracyjnych pokazujących, jak spójnie korzystać z finansowania, a także na potrzeby wsparcia tworzenia sieci kontaktów na poziomie lokalnym i regionalnym, w tym w ramach inicjatyw demonstracyjnych na miejscu. W ocenie planów strategicznych WPR Komisja szczególną uwagę zwróci na środki związane z lasami, zważywszy na występowanie znacznych synergii między tymi środkami a unijnymi celami klimatycznymi i unijnymi celami w zakresie bioróżnorodności.

W związku z określeniem bardziej ambitnego celu klimatycznego i celu w zakresie bioróżnorodności w UE **państwa członkowskie zachęca się zwłaszcza – stosownie do ich uwarunkowań krajowych – do ustanowienia systemu opłat za korzystanie z usług**

ekosystemowych na rzecz właścicieli i zarządców lasów na pokrycie kosztów i utraconego dochodu na wzór przykładowych systemów krajowych, takich jak fiński program METSO. Państwa członkowskie zachęca się również do przyspieszenia procesu wdrażania praktyk w zakresie upraw sprzyjających pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę, na przykład poprzez ekoprogramy dotyczące systemów rolno-leśnych lub interwencje w zakresie rozwoju obszarów wiejskich uwzględniające sprzyjające bioróżnorodności inwestycje w ponowne zalesianie i zalesianie, inwestycje w system rolno-leśny i inne inwestycje nieprodukcyjne w kierunku osiągnięcia celów związanych ze środowiskiem i klimatem. Aby wesprzeć państwa członkowskie, Komisja zapewni **doradztwo i wytyczne techniczne w zakresie opracowania systemu opłat za korzystanie z usług ekosystemowych**.

Komisja przyjmie również **inicjatywę w zakresie upraw sprzyjających pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę** zapowiedzianą w strategii „Od pola do stołu”, której celem będzie dalsze promowanie nowego ekologicznego modelu biznesowego nagradzającego zarządców gruntów, w tym zarządców i właścicieli lasów, za stosowanie przyjaznych dla klimatu i środowiska praktyk, w oparciu o płynące z nich korzyści dla klimatu. Wynagradzanie działań łagodzących poprzez zapewnienie zachęt finansowych lub zbywalnych certyfikatów emisji dwutlenku węgla przyczyni się do powstania nowego modelu biznesowego, którego celem jest zapewnienie nowego źródła dochodu rolników, leśników i zarządców gruntów, którzy prowadzą zrównoważone działania skutkujące usuwaniem i składowaniem dwutlenku węgla.

Systemy upraw sprzyjających pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę można promować w ramach polityki publicznej i inicjatyw prywatnych. Ponadto wsparcia publicznego można udzielać również w czystej postaci finansowej na poziomie krajowym zgodnie z wytycznymi dotyczącymi pomocy państwa, w szczególności zgodnie z unijnymi wytycznymi dotyczącymi sektora rolnictwa i leśnictwa (obecnie w trakcie przeglądu), które obejmują szereg środków w zakresie leśnictwa, w tym na przykład pomoc inwestycyjną służącą poprawie odporności ekosystemów leśnych i podniesieniu ich wartości przyrodniczej lub pomoc na rzecz usług leśno-środowiskowych i klimatycznych oraz ochrony lasów. Komisja bada, w jaki sposób można ułatwić wykorzystanie krajowych środków finansowych na środki w zakresie leśnictwa i zapewnić ich lepsze ukierunkowanie na usługi ekosystemowe w ramach zbliżającego się przeglądu wytycznych dotyczących pomocy państwa.

Ponadto systemy upraw sprzyjających pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę mogą być finansowane w ramach inicjatyw prywatnych poprzez generowanie certyfikatów emisji dwutlenku węgla podlegających wymianie handlowej na rynkach. Beneficjenci otrzymywaliby płatności związane z osiągniętymi wynikami, co sprawiłoby, że środki finansowe wykorzystywano by w sposób bardziej ukierunkowany na osiągnięcie zamierzonego celu klimatycznego lub środowiskowego, takiego jak świadczenie usług ekosystemowych. Uprawy sprzyjające pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę mogą zatem stanowić potencjalny sposób na osiągnięcie i wdrożenie celów leżących u podstaw obecnej strategii.

Ponadto Komisja opracowuje ramy regulacyjne dotyczące certyfikacji usuwania dwutlenku węgla, jak ogłoszono w planie działania UE dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym.

W kontekście **dlugoterminowej wizji rozwoju obszarów wiejskich** promowana będzie sieć obszarów i gmin wiejskich z przewagą obszarów leśnych, aby zwrócić uwagę na wiejskie obszary leśne, zapewniając ich reprezentację w kluczowych inicjatywach (obserwatorium

obszarów wiejskich, portal ENRD⁵⁰) i ułatwiając szczegółową ocenę stanu i potrzeb obszarów leśnych w całej UE.

Komisja:

1. do końca 2021 r. zaproponuje **prawnie wiążący instrument mający na celu odtwarzanie ekosystemów**, w tym ekosystemów leśnych;
2. do końca 2021 r. **opracuje wytyczne dotyczące określenia lasów pierwotnych i starodrzewów**, co będzie obejmowało ich **definicję, mapowanie, monitorowanie i ścisłą ochronę**;
3. **przed pierwszym kwartałem 2023 r. wraz z państwami członkowskimi i w ścisłej współpracy z różnymi zainteresowanymi stronami z sektora leśnego określi dodatkowe wskaźniki, a także progi lub zakresy zrównoważonej gospodarki leśnej**, oraz oceni, w jaki sposób można najlepiej wykorzystać takie wskaźniki, progi lub zakresy, na zasadzie dobrowolności;
4. przed pierwszym kwartałem 2022 r. opracuje **wytyczne dotyczące zalesiania i ponownego zalesiania sprzyjającego różnorodności biologicznej**;
5. przed drugim kwartałem 2022 r. opracuje **definicję praktyk z zakresu leśnictwa bliższego naturze i wytyczne dotyczące takich praktyk, a do pierwszego kwartału 2023 r. opracuje dobrowolny system certyfikacji gospodarki leśnej bliższej naturze**;
6. opracuje **wytyczne i będzie wspierać wymianę wiedzy na temat dobrych praktyk w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i odporności na zmianę klimatu**, między innymi za pośrednictwem europejskiej platformy przystosowania się do zmiany klimatu;
7. do końca 2022 r. uzupełni **przegląd prawodawstwa dotyczącego leśnego materiału rozmnożeniowego** o środki mające na celu promowanie produkcji i wprowadzania do obrotu leśnego materiału rozmnożeniowego odpowiedniego z punktu widzenia przyszłych warunków klimatycznych;
8. będzie wspierać **interwencje związane z lasami w ramach przyszłej WPR (na lata 2023–2027) w związku z celami Europejskiego Zielonego Ładu, w szczególności ustanowienie systemów opłat za korzystanie z usług ekosystemowych i rozwój praktyk w zakresie upraw sprzyjających pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę** oraz w ramach innych unijnych instrumentów finansowych (np. w ramach polityki spójności, programu LIFE, „Horyzont Europa”, unijnych programów współpracy transgranicznej (INTERREG));
9. do listopada 2021 r. **zapewni doradztwo i wytyczne techniczne w zakresie opracowania systemu opłat za korzystanie z usług ekosystemowych**;
10. będzie promować systemy rekompensat związane z lasami w ramach planu działania dotyczącego zarówno **certyfikacji upraw sprzyjających pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę, jak i usuwania dwutlenku węgla**, który to plan ma zostać przyjęty do końca 2021 r.;
11. przeprowadzi **badanie z zakresu nauk behawiorystycznych dotyczące wykorzystania funduszy publicznych przez leśników**, aby usprawnić identyfikację ścieżek dalszego udoskonalenia polityki;
12. **określi i usunie ewentualne przeszkody wynikające z obecnie obowiązujących przepisów UE i wytycznych dotyczących pomocy państwa**, aby zapewnić odpowiednie wsparcie publiczne na rzecz usług leżących w interesie publicznym.

4. Strategiczne monitorowanie, sprawozdawczość i gromadzenie danych w zakresie lasów

Obecnie dysponujemy niepełnymi informacjami dotyczącymi stanu lasów w UE, ich wartości społeczno-ekonomicznej, a także na temat presji wywieranych na lasy i usług ekosystemowych dostarczanych przez lasy. Od 2007 r. – w którym przestało obowiązywać rozporządzenie

⁵⁰ https://enrd.ec.europa.eu/home-page_pl

w sprawie programu „Forest Focus”⁵¹ – nie istnieją obecnie żadne kompleksowe wymogi w zakresie sprawozdawczości. Ponadto występują problemy związane z wykorzystaniem danych uzyskanych dzięki teledetekcji w połączeniu z danymi z urządzeń naziemnych (tj. brak interoperacyjności, wspólnych definicji, jednoznacznej interpretacji danych oraz długich i porównywalnych bardzo wysokorozdzielczych szeregów czasowych, a także ograniczenia obecnych standardowych produktów leśnych wynikające z programu Copernicus). Ponadto niewystarczające jest planowanie gospodarki leśnej, które w sposób skoordynowany uwzględniłoby wielofunkcyjność lasów w UE i dałoby jej kompleksowy obraz, zwłaszcza w odniesieniu do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, stanu ekologicznego lasów, zapobiegania szkodom w lasach i ich kontroli oraz popytu na biomasę leśną i jej podaży do różnych celów społeczno-gospodarczych. Taki stan w połączeniu z koniecznością zapewnienia bardziej szczegółowych wskaźników i progów dla zrównoważonej gospodarki leśnej dotyczących określonych aspektów klimatu i bioróżnorodności prowadzi do sytuacji, w której z jednej strony państwa członkowskie zgodziły się na szczeblu UE w dużym stopniu polegać na lasach i biogospodarce opartej na lasach w procesie przechodzenia UE na gospodarkę neutralną dla klimatu.

Z drugiej strony istnieje kilka rozproszonych mechanizmów monitorowania i sprawozdawczości, ale brakuje ram strategicznych, które łączyłyby je i umożliwiałyby kompleksowe i wspólne z państwami członkowskimi działania, pokazujące, że UE jest na właściwej drodze i że lasy mogą faktycznie spełniać wielorakie wymagania i funkcje. **We wszystkich państwach członkowskich na szczeblu krajowym i w stosownych przypadkach na szczeblu regionalnym konieczne jest strategiczne planowanie urzędzenia lasów** na podstawie wiarygodnego monitorowania i wiarygodnych danych, przejrzystych zasad zarządzania i skoordynowanej wymiany danych na szczeblu UE. Zapewni to osiągnięcie wspólnie uzgodnionych unijnych celów, w szczególności jeżeli chodzi o przejście na gospodarkę neutralną dla klimatu i osiągnięcie celu dotyczącego bioróżnorodności i gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym osiągnięcie celów dotyczących pochłaniania określonych we wniosku dotyczącym zmienionego rozporządzenia w sprawie użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa.

W tym celu po przeprowadzeniu oceny skutków **Komisja przedstawi wniosek ustawodawczy dotyczący ram obserwacji lasów oraz sprawozdawczości i gromadzenia danych na temat lasów**. W ten sposób powstaną **ogólnounijne zintegrowane ramy monitorowania lasów**, które będą wykorzystywać technologie teledetekcji i dane geoprzestrzenne zintegrowane z monitorowaniem naziemnym, co poprawi dokładność monitorowania. Po przeprowadzeniu oceny skutków i konsultacji oraz przy pełnym poszanowaniu zasady pomocniczości ramy te będą również obejmować **strategiczne plany na rzecz lasów**, które zostaną opracowane przez właściwe organy krajowe lub, w stosownych przypadkach, regionalne. Wniosek ten będzie dotyczył ustanowienia ram sprzyjających skuteczniejszej koordynacji działań przy pełnym poszanowaniu kompetencji państw członkowskich w tym zakresie.

Jeżeli chodzi o monitorowanie, nacisk należy położyć na regularną, częstszą i racjonalną pod względem kosztów sprawozdawczość i aktualizację danych na temat priorytetowych zagadnień istotnych z punktu widzenia polityki UE, takich jak skutki zmiany klimatu, różnorodność

⁵¹ Rozporządzenie w sprawie programu „Forest Focus” (nr 2152/2003) obowiązywało w latach 2003–2007 i przyczyniło się do ustanowienia programu monitorowania oddziaływania lasów i środowiska naturalnego w celu ochrony lasów Wspólnoty. W programie tym wykorzystano osiągnięcia dwóch poprzednich rozporządzeń Rady dotyczących monitorowania wpływu zanieczyszczenia powietrza (rozporządzenie Rady (EWG) nr 3528/86) i pożarów (rozporządzenie Rady (EWG) nr 2158/92) na ekosystemy leśne. Sprawozdanie z realizacji programu „Forest Focus” jest dostępne pod adresem: <https://ec.europa.eu/environment/archives/forests/ffocus.htm>

biologiczna, zdrowie, szkody, inwazyjne gatunki obce, gospodarka leśna oraz wykorzystanie biomasy do różnych celów społeczno-ekonomicznych. W ramach monitorowania należy zapewnić wysoki stopień szczegółowości przestrzennej i czasowej. Szczególnie istotne znaczenie ma terminowość, również ze względu na szybki rozwój zjawisk katastrofalnych dotyczących lasów. Ramy te będą bazować na elementach unijnego programu kosmicznego i będą obejmować wykorzystanie usług Galileo i Copernicus w celu udoskonalenia tych procesów⁵².

Zostałby opracowany wykaz parametrów istotnych z punktu widzenia harmonizacji monitorowania na szczeblu UE, a gromadzenie i zgłaszanie danych odbywałoby się na podstawie istniejących wskaźników i systemów monitorowania na szczeblu krajowym i unijnym (np. europejskiego systemu informacji o pożarach lasów⁵³) oraz z poszanowaniem zasady jednorazowości określonej w rozporządzeniu w sprawie jednolitego portalu cyfrowego. Warianty dotyczące nowych parametrów i wskaźników monitorowania zostałyby ocenione i rozważone w ramach konsultacji z państwami członkowskimi, wsparcia ekspertów, przeprowadzenia badań i z zastosowaniem innych środków oraz zostałyby włączone do systemu monitorowania, gdy byłyby dostępne. Nowe ramy monitorowania mogłyby również bazować na unijnej inicjatywie „Kierunek Ziemia” (DestinE)⁵⁴ dzięki wykorzystaniu specjalnego modelu cyfrowego bliźniaka, który można uznać za nową ogromną zmianę w sposobie modelowania systemowego Ziemi i asymilacji danych z różnych, ale wzajemnie powiązanych obszarów tematycznych⁵⁵.

Zostanie udoskonalony system Informacji o Lasach w Europie (FISE), który stanie się podstawą harmonizacji danych o lasach w Europie. Ten system informacji będzie zatem stanowił ramy na potrzeby zintegrowanego systemu monitorowania lasów i będzie służył do udostępniania wyników tego systemu monitorowania. Ustanowione przez Komisję unijne obserwatorium wylesiania, degradacji lasów, zmian powierzchni terenów zalesionych na świecie oraz powiązanych czynników⁵⁶ opracuje narzędzia monitorowania lasów oparte na obserwacji Ziemi, które mogą być obsługiwane w ramach programu Copernicus i wykorzystywane przez FISE w ramach zintegrowanego systemu monitorowania lasów.

Zostanie opracowane zestawienie kluczowych wskaźników, takich jak wskaźniki oparte na danych uzyskanych dzięki teledetekcji, które są łatwo dostępne, a zestawienie to będzie corocznie aktualizowane. Mając na uwadze zagrożenia i szybko zmieniającą się sytuację w lasach UE, sprawozdania roczne będą również zawierały informacje na temat zjawisk katastrofalnych dotyczących lasów oraz aktualne oceny ryzyka. W przypadku wskaźników, których konsolidacja zajmuje więcej czasu, zestawienie wskaźników będzie opracowywane co 6 lat. To rozwiązanie będzie również stanowić wkład w regularne procesy monitorowania, takie

⁵² Na szczeblu europejskim i państw członkowskich już obecnie wykorzystuje się dane lub produkty i sztuczną inteligencję zapewniane dzięki satelicie Sentinel systemu Copernicus, np. do celów prowadzenia stałej inwentaryzacji stanu lasów w Portugalii, identyfikacji (zmian) użytkowania gruntów, a także sprawdzania stanu zdrowia drzew w ramach wsparcia na rzecz zarządców lasów i przemysłu celulozowo-papierniczego. W Szwecji od 2000 r. dzięki informacjom pochodzącym z obrazowania satelitarnego zdołano wykryć nielegalny wyręb lasów, który obecnie rzadko ma miejsce, i nieodpowiednie praktyki gospodarki leśnej. W Rumunii w lesie pierwotnym realizowany jest obecnie projekt „inteligentny las”, którego celem jest ostrzeżenie straży leśnej o potencjalnych przypadkach nielegalnego pozyskiwania drewna. Tego rodzaju przykłady nie należą do wyjątków i stanowią czynniki, dzięki którym gospodarka leśna wkracza w erę cyfrową.

⁵³ <https://effis.jrc.ec.europa.eu>

⁵⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/destination-earth>

⁵⁵ Jeżeli chodzi o system informatyczny Komisji, wybory dokonywane w ramach zamawiania i rozwoju technologii informacyjnych będą podlegały wcześniejszej zgodzie Rady Komisji Europejskiej ds. Technologii Informatycznych i Cyberbezpieczeństwa.

⁵⁶ [Zintensyfikowanie działań UE na rzecz ochrony i odtwarzania światowych lasów.](#)

jak proces monitorowania celów zrównoważonego rozwoju, 8. unijny program działań w zakresie środowiska i europejski semestr. W sporządzaniu tych sprawozdań będzie uczestniczyć przyszłe europejskie partnerstwo naukowe w dziedzinie leśnictwa. W odniesieniu do wszystkich wyżej wspomnianych sprawozdań FISE zostaną udostępnione streszczenia dla laików. Istotne jest, aby wszyscy mieli dostęp do wiedzy i informacji naukowych. Właściciele i zarządców lasów, społeczeństwo obywatelskie lub lokalne grupy działania zachęca się do korzystania z tych sprawozdań i organizacji publicznych sesji informacyjnych w swoich krajach lub społecznościach z myślą o podnoszeniu świadomości na temat europejskich lasów.

Ponadto za pośrednictwem strony internetowej MapMyTree obywatele i społeczności będą uczestniczyć w monitorowaniu drzew, które zasadzono w ramach dążenia do wywiązania się z zobowiązania do zasadzenia co najmniej 3 mld dodatkowych drzew do 2030 r. Na specjalnej platformie będą dostępne praktyczne porady dotyczące sadzenia i pielęgnacji drzew.

Przy pełnym poszanowaniu zasady pomocniczości organy krajowe lub w razie potrzeby organy regionalne państw członkowskich przygotowywałyby plany strategiczne. W planach tych określono by **strategiczną wizję państw członkowskich dotyczącą lasów i sektora leśnodrzewnego** na następne 10, 30 i 50 lat. Plany te nie podlegałyby zatwierdzeniu przez Komisję, ale zawierałyby wspólne elementy i ogólną strukturę opracowane we współpracy z państwami członkowskimi, poddane ocenie skutków i podlegające zaangażowaniu zainteresowanych stron, co służy zapewnieniu porównywalności i kompleksowego obrazu stanu, ewolucji i przyszłych zmian lasów w UE, zgodnie z przewidywaniami państw członkowskich.

Co więcej, zgodnie z unijną strategią na rzecz bioróżnorodności 2030 udział obszarów leśnych objętych **planami urzędzenia lasu** powinien uwzględniać wszystkie zarządzane lasy publiczne i coraz więcej lasów prywatnych.⁵⁷ W ten sposób właścicielom i zarządcom lasów łatwiej byłoby skutecznie realizować w praktyce cele polityki i strategiczne priorytety określone na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym. Plany urzędzenia lasu powinny obejmować ocenę ryzyka związanego z lasami i zarządzanie takim ryzykiem, a także lepszą integrację danych związanych z bioróżnorodnością. Przy opracowywaniu nowego instrumentu legislacyjnego dotyczącego monitorowania lasów w UE Komisja – na podstawie doświadczeń z poprzedniej strategii leśnej UE⁵⁸ – przeprowadzi ocenę porównawczą wymogów i kryteriów uwzględnionych w planach urzędzenia lasu i rozważy określenie dalszych kryteriów w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi. Zapewni to zgodność planów urzędzenia lasu z określonymi w niniejszej strategii celami dotyczącymi klimatu, bioróżnorodności, biogospodarki, rozwoju społecznego i rozwoju obszarów wiejskich. Ponadto ocena będzie obejmować sposoby wspierania leśników w określaniu tych planów i doradzania leśnikom w tym zakresie.

Nowe ramy prawne będą wspierane poprzez kompleksowy system zarządzania oparty na zaktualizowanych, bardziej sprzyjających włączeniu społecznemu i spójniejszych ramach gospodarki leśnej UE, jak określono w sekcji 6. W tych ramach gospodarki leśnej zostanie utworzona specjalna grupa zrzeszająca kluczowych ekspertów i sieci w dziedzinie monitorowania i planowania lasów, która ma zapewniać pomoc przy określeniu i zdefiniowaniu wspólnego wykazu metod i wskaźników monitorowania, określaniu programów prac i identyfikacji potrzeb badawczych i postępów.

⁵⁷ Plany urzędzenia lasu i wymogi dotyczące takich planów już funkcjonują w kilku państwach członkowskich, na których to planach i wymogach będzie opierać się ocena Komisji. Zob.: podsumowanie wymogów dotyczących planów urzędzenia lasu: [fmp_table.pdf \(europa.eu\)](http://fmp.table.pdf(europa.eu)).

⁵⁸ COM(2013) 659 final.

Komisja:

1. przedstawi **nowy wniosek ustawodawczy dotyczący obserwacji, sprawozdawczości i gromadzenia danych na temat lasów w UE** w celu zapewnienia skoordynowanego unijnego systemu monitorowania lasów oraz gromadzenia danych i sprawozdawczości na temat lasów. W ramach tego działania przed pierwszym kwartałem 2023 r. właściwe organy państw członkowskich przygotowałyby **strategiczne plany na rzecz lasów** na potrzeby lasów i sektora leśno-drzewnego, przy pełnym poszanowaniu zasady pomocniczości i Traktatu;
2. **w ramach Systemu Informacji o Lasach w Europie (FISE), na podstawie udoskonalonych produktów systemu Copernicus, innych danych uzyskanych dzięki teledetekcji oraz monitorowania naziemnego usprawni prowadzone obecnie działania w zakresie monitorowania wpływu na lasy wywieranego przez klimat i inne zakłócenia naturalne lub spowodowane działalnością człowieka;**
3. **będzie przygotowywać i publikować regularne sprawozdania oraz streszczenia dla laików na temat lasów w UE** przy wsparciu ze strony szerokiego europejskiego partnerstwa naukowego w dziedzinie leśnictwa;
4. za pośrednictwem Wspólnego Centrum Badawczego⁵⁹ **rozwinie europejskie partnerstwo naukowe w dziedzinie leśnictwa** z myślą o wsparciu procesu opracowywania nowych wskaźników na podstawie teledetekcji i najnowszych wyników badań.

5. Kompleksowy program badań naukowych i innowacji na rzecz poprawy wiedzy o lasach

Badania naukowe i innowacje są kluczowymi czynnikami pozwalającymi na osiągnięcie ambitnych celów niniejszej strategii. Komisja, w ramach programu „Horyzont Europa”, będzie nadal promować oparty na wiedzy wkład lasów UE w osiągnięcie celów Europejskiego Zielonego Ładu, tj. neutralności klimatycznej, odporności, bioróżnorodności i zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Działania w zakresie badań naukowych i innowacji związanych z lasami będą wspierane w ramach klastra tematycznego „Żywność, biogospodarka, zasoby naturalne, rolnictwo i środowisko”. Klastr ten daje szansę na zwiększenie i tworzenie synergii między środowiskowymi, społecznymi i gospodarczymi celami, którym służą lasy, oraz na ukierunkowanie gospodarczej działalności człowieka na dążenie do zrównoważonego rozwoju.

Dzięki badaniom naukowym i innowacjom **wzrośnie skuteczność udoskonalonej zrównoważonej gospodarki leśnej prowadzonej w zmieniających się warunkach klimatycznych**, co nastąpi między innymi dzięki pogłębieniu wiedzy na temat skutków zmiany klimatu, zwiększeniu różnorodności drzew i zasobów genetycznych oraz zapewnieniu opartych na dowodach i możliwych do zrealizowania w praktyce wytycznych dotyczących łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej zgodnie z celami dotyczącymi bioróżnorodności. Całościowe podejście w zakresie nowych i pojawiających się agrofagów i chorób będzie miało na celu ograniczenie zakłóceń i ryzyka o charakterze biotycznym. Wsparciem zostanie objęta gruntowna i dostosowana do danego terenu odbudowa lasów i gleb, w tym w ramach misji dotyczącej badań naukowych i innowacji w dziedzinie zdrowej gleby i żywności. Będą prowadzone działania w kierunku zwiększenia wiedzy na temat lasów pierwotnych i starodrzewów oraz ich funkcji w zakresie bioróżnorodności i klimatu.

⁵⁹ Za pośrednictwem Wspólnego Centrum Badawczego Komisja będzie prowadzić badania naukowe i zarządzać wiedzą naukową w celu wsparcia wdrażania strategii leśnej UE, w tym opracowania metod monitorowania lasów w Europie z wykorzystaniem teledetekcji, oraz oceny stanu lasów i presji wywieranych na lasy, łączącej dane z teledetekcji i dane statystyczne.

W większym stopniu, w sposób interdyscyplinarny i zintegrowany zostanie podjęty temat wielorakich **korzyści wynikających z leśnych usług ekosystemowych** i ich wzajemnych zależności w celu zwiększenia wartości dodanej zrównoważonych i wielofunkcyjnych lasów tak, aby przynosiły one maksymalne korzyści dla społeczeństwa. Zintensyfikowane zostaną badania naukowe i innowacje dotyczące systemów rolno-leśnych i innych drzew występujących poza lasami.

Dzięki ukierunkowanym inwestycjom w lepsze wykorzystanie danych i rozwój infrastruktury, technologii i modeli zarządzania nastąpi **przyspieszenie wprowadzania innowacji cyfrowych** w dziedzinie leśnictwa na obszarach wiejskich i w całym łańcuchach wartości.

Z myślą o **zacieśnieniu współpracy w UE** zostanie zaproponowane partnerstwo na rzecz badań naukowych i innowacji w dziedzinie leśnictwa, aby rozwiązać problem rozdrobnienia publicznych działań badawczych w UE i zwiększyć skuteczność prac nad priorytetami badawczymi, które wymagają lepszej koordynacji. Wkład z programu „Horyzont Europa” na maksymalnym poziomie 1 mld EUR zostanie połączony z uzupełniającymi inwestycjami prywatnymi w przyszłe Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Biotechnologicznej Europy Opartej na Obiegu Zamkniętym w celu pobudzenia rozwoju tego typu innowacyjnych i zasobooszczędnych materiałów pochodzenia biologicznego i bioproduktów, które wykazują duży potencjał pod względem zastąpienia materiałów i produktów opartych na paliwach kopalnych. Projekty związane z leśnictwem powinny przyczynić się do dywersyfikacji dochodów właścicieli i zarządców lasów oraz do zwiększenia zrównoważonego charakteru gospodarki związanej z lasami i sprawienia, aby w większym stopniu stanowiła ona gospodarke o obiegu zamkniętym.

Komisja będzie współpracować z państwami członkowskimi nad zwiększeniem roli leśnictwa w europejskim partnerstwie innowacyjnym-AGRI. Celem będzie **przyspieszenie wdrażania innowacji związanych z lasami, promowanie wymiany wiedzy, współpracy, edukacji, szkoleń** i doradztwa w zakresie wspierania udoskonalonych praktyk zrównoważonej gospodarki leśnej oraz uwolnienie społeczno-gospodarczego i środowiskowego potencjału lasów na obszarach wiejskich.

Komisja:

1. we współpracy z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami opracuje program badań naukowych i innowacji **„Planowanie przyszłych lasów w Europie”** w ramach wspólnego określenia potrzeb w zakresie badań i przyszłych priorytetów w zakresie leśnictwa i sektora leśno-drzewnego;
2. będzie wspierać oparte na dowodach **opracowywanie i wdrażanie strategii na rzecz odbudowy lasów** przy udziale społeczeństwa i z uwzględnieniem różnych uwarunkowań ekologicznych i społeczno-ekonomicznych, w tym w ramach planowanej misji dotyczącej badań naukowych i innowacji w dziedzinie zdrowia gleby w lasach;
3. **zintensyfikuje współpracę w UE** poprzez zaproponowanie partnerstwa na rzecz badań naukowych i innowacji w dziedzinie leśnictwa, w tym inicjatyw przewodnich dotyczących badania i prezentacji rozwiązań w wybranych kluczowych obszarach strategicznych;
4. za pomocą programu „Bezpieczeństwo cywilne na rzecz społeczeństwa” w ramach „Horyzont Europa” **zrealizuje uzupełniające działania wspierające strategię na rzecz zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi** (w tym pożarów lasów) w celu zwiększenia zdolności do zarządzania ryzykiem i poprawy odporności;
5. opracuje **obywatelski program naukowy na rzecz bioróżnorodności lasów**, w którym nacisk zostanie położony na zaangażowanie obywateli i społeczeństwa obywatelskiego w monitorowanie bioróżnorodności lasów.

6. Spójne ramy gospodarki leśnej UE sprzyjające włączeniu społecznemu

Większy wkład lasów w osiągnięciu celów Europejskiego Zielonego Ładu, jak przedstawiono w niniejszej strategii, w tym celów dotyczących klimatu, bioróżnorodności i zrównoważonej biogospodarki, wymaga bardziej sprzyjającej włączeniu społecznemu i lepiej skoordynowanej struktury gospodarki leśnej UE, która będzie odzwierciedlać wszystkie cele nowej strategii leśnej UE i ich wzajemne powiązania. Należy zapewnić lepszą koordynację poszczególnych strategii i ułatwić prowadzenie wielodyscyplinarnej wymiany przy udziale szerokiego grona ekspertów i zainteresowanych stron. Mając na uwadze wzrost zainteresowania kwestią przyszłości lasów w Europie wśród Europejczyków, należy również zagwarantować przejrzystość zarządzania tak, aby każdy mógł śledzić, w jaki sposób Komisja i państwa członkowskie przyczyniają się do osiągnięcia celów nowej strategii leśnej UE.

W tym duchu Komisja zaproponuje system gospodarki leśnej UE sprzyjający spójności polityki i synergii między poszczególnymi funkcjami, które lasy muszą spełniać w ramach zrównoważonej i neutralnej dla klimatu europejskiej gospodarki, oraz zapewniający inkluzywną przestrzeń, w której państwa członkowskie, właściciele i zarządcy lasów oraz przedstawiciele sektora, środowiska akademickiego i społeczeństwa obywatelskiego mogą omawiać kwestie związane z polityką leśną; jednocześnie ten system zapobiegnie powielaniu struktur.

Jeżeli chodzi o dialog z państwami członkowskimi, bazując na bogatych doświadczeniach i szerokiej współpracy w ramach Stałego Komitetu ds. Leśnictwa i grupy roboczej ds. lasów i przyrody, Komisja zaproponuje zaktualizowany system zarządzania łączący te dwie grupy w jedną grupę ekspertów, której mandat będzie odzwierciedlał wszystkie środowiskowe, społeczne i gospodarcze cele nowej strategii leśnej UE i w której skład będzie wchodziło wielu przedstawicieli państw członkowskich z różnych ministerstw. Aby zrealizować to zamierzenie i uniknąć utworzenia dodatkowej struktury, Komisja we współpracy z państwami członkowskimi zmieni regulamin wewnętrzny Stałego Komitetu ds. Leśnictwa lub w razie potrzeby określi inne środki. Ustanowione zostaną również lepsze synergii z grupą ekspertów ds. przemysłu związanego z leśnictwem i kwestii związanych z tym sektorem.

Jeżeli chodzi o współpracę ze społeczeństwem obywatelskim, właścicielami i zarządcami lasów oraz przedstawicielami sektora i środowiska akademickiego, Komisja przyjmie podobne podejście – będzie opierać się na doświadczeniach istniejącej Grupy Dialogu Obywatelskiego ds. Leśnictwa i Korza oraz grupy roboczej ds. lasów i przyrody i stworzy jedną grupę o zmienionej deklaracji misji i rozszerzonym członkostwie, która to grupa będzie koncentrować się na wdrożeniu nowej strategii leśnej UE.

Komisja zapewni organizację regularnych – tj. odbywających się co najmniej dwa razy w roku – wspólnych posiedzeń z udziałem tych dwóch grup i zobowiąże się do zapewnienia pełnej przejrzystości tych dyskusji. Komisja zachęca również państwa członkowskie do ustanowienia szerokich platform dialogu z udziałem wielu zainteresowanych stron do celów omawiania polityki leśnej realizowanej na szczeblu europejskim, krajowym i lokalnym i do celów zapewniania informacji na potrzeby takiej polityki.

Tego rodzaju umocniona struktura zarządzania umożliwi zintensyfikowanie dialogu, prowadzenie prac w duchu współpracy i pełne odzwierciedlenie – zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu i nowej strategii leśnej UE – synergii między rozwojem obszarów wiejskich, zrównoważoną biogospodarką leśną i ambitniejszymi celami UE w zakresie klimatu i bioróżnorodności.

Komisja będzie również promować utworzenie w państwach członkowskich „usług doradczych dla leśników”, które stanowiłyby odpowiednik usług doradczych dla rolników funkcjonujących w ramach WPR.

7. Zintensyfikowanie wdrażania i egzekwowania obowiązującego dorobku prawnego UE

Należy zintensyfikować wdrażanie i egzekwowanie dorobku prawnego UE istotnego z punktu widzenia kwestii związanych z lasami i gospodarką leśną. W dyrektywie siedliskowej⁶⁰ i w dyrektywie ptasiej⁶¹ zapewniono ochronę wielu leśnych siedlisk oraz gatunków zwierząt i roślin mających związek z lasami. Dyrektywa w sprawie odpowiedzialności za środowisko⁶² zawiera wymóg zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu i związanym z siedliskami leśnymi⁶³. W dyrektywie w sprawie przestępstw przeciwko środowisku⁶⁴ przewidziano kryminalizację określonego zachowania, z którym wiąże się wyrządzanie szkód dla lasów chronionych⁶⁵. W ramach Europejskiego Zielonego Ładu Komisja zamierza zaproponować przegląd w celu ulepszenia tego aktu. Dyrektywa w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko⁶⁶ i dyrektywa w sprawie oceny oddziaływania na środowisko⁶⁷ mają znaczenie z punktu widzenia określonych planów, programów i projektów w zakresie leśnictwa. W dyrektywie w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska⁶⁸ przewidziano udostępnianie informacji dotyczących środowiska, w tym planów urzędzenia lasu.

W rozporządzeniu UE w sprawie drewna⁶⁹ ustanowiono zakaz wprowadzania na terytorium UE nielegalnie pozyskiwanego drewna oraz obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu w UE drewno i produkty z drewna. Komisja kończy ocenę adekwatności tego rozporządzenia i rozporządzenia w sprawie egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa⁷⁰ i pod koniec 2021 r. przedstawi swoje ustalenia i wniosek dotyczący udoskonalonych przepisów dotyczących zapobiegania wylesianiu i degradacji lasów.

Problem nielegalnego pozyskiwania drewna jest szczególnie niepokojący, gdy dotyczy lasów pierwotnych i starodrzewów lub siedlisk leśnych o bardzo małej powierzchni pozostałej w wyniku nieodwracalnych szkód. Niedostateczne wdrożenie stosownego dorobku prawnego UE może również skutkować degradacją lasów lub brakiem poprawy stanu ochrony lasów. Komisja będzie dążyć do poprawy sytuacji, jeżeli chodzi o zapewnienie przestrzegania prawa na

⁶⁰ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r.

⁶¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.

⁶² Dyrektywa 2004/34/WE w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu.

⁶³ Zob. wytyczne Komisji zawierające wspólne rozumienie pojęcia „szkody wyrządzonej środowisku naturalnemu” zdefiniowanej w dyrektywie w sprawie odpowiedzialności za środowisko (C(2021)1860 final), w szczególności pkt 15, 18 i 90.

⁶⁴ Dyrektywa 2008/99/WE w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne.

⁶⁵ Zob. na przykład art. 3 lit. h) dyrektywy 2008/99/WE.

⁶⁶ Dyrektywa 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

⁶⁷ Dyrektywa 2011/92/UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko.

⁶⁸ Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska⁶⁸ i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG.

⁶⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna.

⁷⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2173/2005 z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia systemu zezwoleń na przywóz drewna do Wspólnoty Europejskiej FLEGT.

szczeblu krajowym, i w tym celu zintensyfikuje rozmowy prowadzone z właściwymi organami poszczególnych państw członkowskich. Ponadto będzie prowadzić ścisłą współpracę z państwami członkowskimi i europejskimi sieciami agencji środowiskowych, inspektorów, policji, prokuratorów i sędziów oraz będzie opierać się na wytycznych już opracowanych we współpracy z tymi stronami i przez nie zatwierdzonych⁷¹, a także zintensyfikuje egzekwowanie, w tym w stosownych przypadkach w formie postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Komisja wszczęła postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w związku z działalnością leśną stanowiącą naruszenie przepisów dyrektywy siedliskowej i dyrektywy ptasiej, dyrektywy w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, rozporządzenia UE w sprawie drewna oraz dyrektywy w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska.

Komisja będzie promować wykorzystanie wywiadu geoprzestrzennego w państwach członkowskich⁷² i na szczeblu UE poprzez rozwój własnych zdolności do korzystania z wywiadu geoprzestrzennego do celów zapewnienia przestrzegania prawa ochrony środowiska⁷³. Komisja zapewni również zaktualizowane wytyczne dotyczące wykładni określonych przepisów mających znaczenie dla lasów, w tym przepisów dyrektywy siedliskowej dotyczących ochrony gatunków⁷⁴ oraz przepisów dotyczących ochrony obszarów Natura 2000, a także wytyczne na temat stosowania przepisów dotyczących ochrony przyrody w odniesieniu do lasów⁷⁵. Ponadto Komisja zachęci właściwe organy państw członkowskich do korzystania z dostępnej pomocy technicznej, w tym z programu współpracy TAIEX dotyczącego przeglądu wdrażania polityki ochrony środowiska⁷⁶, oraz Instrumentu Wsparcia Technicznego, który stanowi pomoc dla państw członkowskich w opracowaniu i wdrażaniu reform⁷⁷.

Walkę z przestępstwami przeciwko środowisku⁷⁸ uznano za priorytet w najnowszym sprawozdaniu Europolu z oceny zagrożenia poważną i zorganizowaną przestępczością (SOCTA) (2021 r.) oraz w nowej unijnej strategii zwalczania przestępczości zorganizowanej 2021–2025⁷⁹.

⁷¹ Zob. „Zapewnienie przestrzegania prawa ochrony środowiska na obszarach wiejskich” – Urząd Publikacji UE (europa.eu); oraz wytyczne dotyczące zwalczania przestępstw przeciwko środowisku i powiązanych naruszeń: Circabc (europa.eu)).

⁷² W ramach programu ramowego partnerstwa na rzecz zwiększenia wykorzystania systemu Copernicus wśród użytkowników wspiera się już pilotażowe krajowe platformy informacyjne dotyczące lasów i wykorzystanie wywiadu geoprzestrzennego w walce z nielegalnym pozyskiwaniem drewna w lasach (przestępczość związana z lasami).

⁷³ Zob. komunikat pt. „Działania UE na rzecz poprawy przestrzegania prawa ochrony środowiska i zarządzania środowiskiem”, COM(2018) 10 final.

⁷⁴ Zob. wytyczne w sprawie ścisłej ochrony gatunków zwierząt będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na podstawie dyrektywy siedliskowej 92/43/EWG https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/index_en.htm, wytyczne w trakcie przeglądu.

⁷⁵ Zob. „Zarządzanie obszarami Natura 2000: przepisy art. 6 dyrektywy siedliskowej 92/43/EWG”, wytyczne metodyczne dotyczące przepisów art. 6 ust. 3 i 4 dyrektywy siedliskowej 92/43/EWG (w trakcie przeglądu), wytyczne „Natura 2000 i lasy” pod adresem https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

⁷⁶ Narzędzie [TAIEX EIR P2P](#) ułatwia wymianę informacji między organami krajowymi, dzięki czemu mogą one wzajemnie się od siebie uczyć. Narzędzie to może również służyć do organizacji wydarzeń na wniosek służb Komisji Europejskiej z zastosowaniem podejścia odgórnego (TAIEX strategic).

⁷⁷ Wsparcie w ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego jest udzielane na wniosek i obejmuje szeroki zakres obszarów polityki, w tym wdrażanie dorobku prawnego UE, egzekwowanie prawa ochrony środowiska oraz kwestie związane z lasami i gospodarką leśną w kontekście priorytetów UE takich jak transformacja ekologiczna i cyfrowa. [Instrument Wsparcia Technicznego \(TSI\) | Komisja Europejska \(europa.eu\)](#).

⁷⁸ Przestępczość związane z lasami powoduje poważne szkody gospodarcze, środowiskowe i społeczne oraz sprzyja korupcji, praniu pieniędzy i innym przestępstwom. Szacuje się, że na całym świecie przestępczość

Mając na uwadze fakt, że zgłoszenia przypadków nielegalnego pozyskiwania drewna dotyczą również produktów drzewnych, które wprowadzono do obrotu jako produkty zgodne z rozporządzeniem UE w sprawie drewna, państwa członkowskie muszą zapewnić lepsze monitorowanie i egzekwowanie. Obejmowałyby to sprawdzenie, czy informacje zapewniane w ramach systemów certyfikacji obejmują informacje, które operatorzy muszą posiadać na potrzeby pełnej zgodności z rozporządzeniem UE w sprawie drewna.

Ponadto Komisja rozważy kwestię, czy należy określić normy minimalne dotyczące systemów certyfikacji zewnętrznej, aby zapewnić odpowiednie normy dotyczące wiarygodności, przejrzystości i niezależnego audytu.

Ponadto Komisja będzie wspierać rolę społeczeństwa obywatelskiego jako strażnika przestrzegania przepisów i będzie współpracować z państwami członkowskimi, aby poprawić dostęp osób fizycznych i organizacji pozarządowych do wymiaru sprawiedliwości przed sądami krajowymi w sprawach dotyczących ochrony środowiska⁸⁰. Rola społeczeństwa obywatelskiego w unijnym procesie decyzyjnym zwiększy się w wyniku zmiany rozporządzenia w sprawie konwencji z Aarhus.

8. Wniosek

Lasy i sektor leśno-drzewny stanowią podstawowy element transformacji Europy w nowoczesną, neutralną dla klimatu, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę. Zobowiązania i działania proponowane w tej strategii przyczynią się do zapewnienia rosnących, zdrowych, zróżnicowanych i odpornych lasów w UE, które w znacznym stopniu przyczynią się do realizacji ambitnych unijnych celów w zakresie klimatu i bioróżnorodności, rozwoju źródeł utrzymania na obszarach wiejskich i poza nimi oraz zrównoważonej biogospodarki leśnej. Strategiczne podejście w zakresie monitorowania, zdecentralizowanego planowania i zarządzania określone w ramach niniejszej strategii przyczyni się do tego, aby lasy mogły spełniać swoje wielorakie funkcje, przy pełnym poszanowaniu zasady pomocniczości i kompetencji państw członkowskich. W strategii uznaje się, że lasy, leśnicy i cały łańcuch wartości oparty na lasach mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów Europejskiego Zielonego Ładu, a wdrożenie strategii będzie przebiegać na podstawie silnych i inkluzywnych ram zarządzania, dzięki którym wszystkie zaangażowane strony mogą brać udział w kształtowaniu przyszłości lasów w UE. Komisja zadba o to, aby strategię tę realizowano w sposób w pełni spójny z innymi inicjatywami politycznymi, w tym z inicjatywami przyjętymi w ramach Europejskiego Zielonego Ładu i wnioskami przedstawionymi w ramach pakietu „Gotowi na 55”.

Komisja zachęca wszystkie zainteresowane strony do udziału w szerokiej debacie na temat przyszłości lasów w UE. Obywateli i społeczności zachęca się do aktywnego uczestnictwa w realizacji zobowiązania do zasadzenia co najmniej 3 mld dodatkowych drzew do 2030 r. Komisja zwraca się do Parlamentu Europejskiego i Rady o zatwierdzenie niniejszej

związana z lasami powoduje straty dochodów rządu 51–152 mld USD rocznie,⁷⁸ i tym samym stanowi największą część przestępstw przeciwko środowisku.

⁷⁹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie unijnej strategii zwalczania przestępczości zorganizowanej 2021–2025, COM(2021) 170 final.

⁸⁰ Zob. komunikat „Poprawa dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska w UE i jej państwach członkowskich”, COM(2020) 643 final.

strategii. W celu zapewnienia pełnej odpowiedzialności politycznej za tę strategię Komisja proponuje włączenie kwestii postępów w jej realizacji jako stałego punktu do porządku obrad na posiedzeniach Rady i Parlamentu Europejskiego. Do 2025 r. Komisja dokona przeglądu niniejszej strategii, aby ocenić postępy oraz ewentualną konieczność podjęcia działań, które zapewnią osiągnięcie przyjętych w niej celów.